

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Чыгухэр тэрэзэу гъэфедэгъэнхэ фае

Къуаджэу Тэхутэмькыуаерэ поселкэу Инэмрэ азыфагу къыдиубытэрэ чыплэ дахэм щыгъу ООО-у «Зеленый дом» зыфи-лорэм ифэбаплэ.

Тэхутэмькыое районым мэкъумэщ мэхъанэ зицэ чыгухэр нахь акъылыгъэ хэлъу шыгъэфедэгъэнхэм ыкIи санитар-нэ-эпидемиологие лъэныкъомкIэ ащ илофхэм язытет фэгъэхьыгъэ зэлулэр мы чыплэр ары зыщызэхашагъэр. Ащ хэлэ-жыагъэх Адыгэ Республикэм и Лъышхъу А. К. Тхаклушынэр, АР-м и Премьер-министрэу М. Къ. КъумпЫлыр, АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэр, Адыгэкъалэ, Тэхутэмькыое ыкIи Те-уцожь районхэм ямуниципальнэ образо-ваниехэм япашэхэу М. Н. Хъатэгъур, Р. Хь. Пшыдатэкъор ыкIи А. Ш. ХъакI-мамыкьор, джаш фэдэу псэуплэхэм япа-щэхэр, къулыкъухэм, предприятиехэм ыкIи организациехэм ялэшхьэтетхэр.

Предприятием идиректорэу Р. Ю. Ацу-мыжым хъакIэхэр шигъэгъозагъэх лофыр зэрэзэхашагъэм, сортитлу хьурэ розэхэр къызшагъэкIырэ теплицэр къари-гъэлъэгъугъ. Гектари 5 фэдиз хьурэ теп-лицэр уахъгэм къыгъэуцурэ пшгъэрылъ анахь инхэм атегъэпсыхъагъэу ашыгъ. Оборудованиер ыкIи агъэтIысытхэр Ни-дерланды къырашых. Мы комплексым тыкъэзыуцухьэрэ дунаим зэрар фэмы-хушут продукциие къабзэр къышагъэкIы.

Ацумыж Рэшыдэ зэрэхигъэунэфы-кIыгъэмкIэ, предприятием ильэсым къы-кIоцI розэ миллиони 9 фэдиз къегъэхъа-зыры. 2007-рэ ильэсым къышегъэжыагъэу инвестициеу сомэ миллион 577,2-рэ фэ-диз а лофым халъхъагъ.

Ильэсэу икIыгъэм чэпыюгъум Голлан-дием къышагъэкIырэ розэ мин 300 агъэ-тIысхъэгъагъ, 2010-рэ ильэсым ия 4-рэ квартал сомэ миллиони 4,5-рэ фэдиз зы-тефэгъэ розэ мин 138,3-рэ лугъэкIыгъ.

2011 — 2013-рэ ильэсхэм нэшэбэгухэмрэ помидор-хэмрэ къызшагъэкIышт гъэфэбэплэ комплексым ияллонэрэ чэзыу агъэпсышт, гектари 5-м къышегъэжыа-гъэу 10-м нэс ащ ыубытышт. Инвестициехэр сомэ милли-он 700-м нэсытхы.

НепэкIэ ООО-у «Зеленый дом» зыфилорэм иагроком-пание нэбгыри 116-мэ лоф-шашIэ, нэмыкI чэзыухэр за-тIупшыхэкIэ, лофшIэплэ чы-плэкIэу 150-рэ фэдиз джы-ри ялэ хушут.

Зэлулэр къызэлIуихызэ республикэм и Лъышхъэ зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, мы гъэфэбэплэ хызмэт-шIапIэм ипашэхэм къагъэ-лъэгъуагъ чыгу Iахь цыкIу пэпчэ шуагъэ къытэу бгъэ-федэн зэрэплъэкIыштыр, лофшIэплэ чыплэкIэхэр зэ-рээхэпшэштхэр ыкIи ащ фэдэ предприятиехэм тапэ-кIэ гъэхъэгъэшIухэр зэра-шIыштхэм ищыхъэ зэрэте-лпыр къыхигъэщыгъ.

АР-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровым къылотагъ районым жьокIуплэ гектар мин 27-рэ фэдиз зэригъэр, ащ шыщэу гектар мин 24-м ехур-рэр мэкъумэщ лэжэекIуплэхэм аубыты. Гектар мини 8 фэдизмэ адэлажэхэрэп. АщкIэ ушгъагъэу заулэ щыI: пындрэ-лэжыплэхэм псы зэрямылэр, Краснодар къыплэуль чыгухэм бэдзэр уасэу ялэр зэриныр. Правительством ипашэ пшгъэ-рылэ зэрафишIыгъэм тетэу зэхашгъэ ко-миссием лофэу ышIагъэм икIэуххэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, муниципальнэ образованием игъэцэкIэкIо хабзэ иорган-хэм, къоджэ псэуплэхэм япашэхэм, джаш фэдэу Тэхутэмькыое районым инаро-днэ депутатхэм я Совет мэкъумэщ мэхъа-нэ зицэ чыгухэм адэлэжэгъэнымкIэ лофэу ашIэрэр нахь агъэлъэщын фае.

— Республикэм игъэцэкIэкIо хабзэ фэлъэкIыштыр зэкIэ ышIагъ шуиулоф-шIэн нахь къышгуфигъэпсынкIэным пае, — къылуагъ Тхаклушынэ Аслъан. — Ащ

хэхъэ мылкъу Iэпылэгъури, хэбзэлэххэр нахь цыкIу зэрэпшIыгъэхэри. Джы непэ ащ фэдиз чыгу зэрамылэжыырэр хьухэнэу щытэп.

Тэхутэмькыое районым ипашэу Пшы-датэкъо Ризо лэжэекIуплэхэр зэрищы-кIагъэм лыкIахъэу икIоу агъэфедэн-хэмкIэ анахъэу зизэрар къаглохэрэм ащы-щэу зигугъу къышIыгъэр пындрэжэжы-плэхэм алэкIэхъан фэе псыр зэрэщымылэр ары. А чыгухэм нэмыкI культурэхэр къащыгъэкIыгъэнхэм лофыгуабо къапы-тэджэн ылгъэкIышт.

Ащ къылуагъэм дырагъэштагъэл Ады-геим и Лъышхъэрэ Премьер-министрэм-рэ. Гъунэгъу Теуцожь районым ипындрэ-лэжыплэхэр гъэхъагъэ хэлъэу нэмыкI мэкъумэщ культурэхэр къащыгъэкIы-гъэнхэм пае инвесторхэм зэрагъэфедэхэ-рэр ахэм шысэу къахыгъ. КъумпЫл Мурат мы лофыгъом изэшIохын зэлъыты-гъэ пстэуми анаIэ ащ тырадзэнэу къа-джагъ.

— Чыгур амал зэригъэIэ нахь икIоу гъэфедэгъэн фае, — къылуагъ ащ, — еклотIэкIэу ащ ищыкIагъэхэм тызада-лбыхъушт.

Санитарнэ-эпидемиологие лъэныкъом-кIэ лофхэм язытет итегушIэн пхышагъэ хэлъэу кIуагъэ. Анахъэу лофхэр зыщы-гумэкIыгъохэр Инэм ыкIи Яблонецкэ псэуплэхэр ары. Ахэм инженер, укъэб-зэлъэ псэуалъэхэр афигъухэрэп.

Зэлулэм икIэуххэр зэфихысыжыкIэхэ-зэ Тхаклушынэ Аслъан джыри зэ осэшхо фишIыгъ ООО-у «Зеленый дом» зыфи-лорэм лофэу ышIагъэм. Ащ зэрэхигъэунэ-фыкIыгъэмкIэ, Тэхутэмькыое районыр адрэхэм атекIы, сыда плэмэ инвестициеу кыхьэрэмкIэ республикэм а 1-рэ чыплэр ащ шеубыты.

— Ау непэ тынаIэ зытетидзэгъэ шы-кIагъэхэри дэгъэзыжыгъэнхэ фае, — къылуагъ Тхаклушынэ Аслъан.

Чыгухэр шIогъэ икIу къарагъэтэу зэ-рамыгъэфедэхэрэм епхыгъэ лофыгъохэр дэгъэзыжыгъэнхэмкIэ, джаш фэдэу Тэхутэмькыое районым имызакъоу, Те-уцожь районымрэ Адыгэкъалэрэ санитар-нэ-эпидемиологие лъэныкъомкIэ ялофхэр гъэтэрэзыгъэнхэмкIэ плэлъэ гъэнэфагъэ-хэр афагъэуцугъэх.

ТЫРКОО Мурат.

Урысые Федерацием и Президент и Указ

Урысые Федерацием икъэралыгъо наградэхэр
афэгъэшъошэгъэнхэм ехылагъ

Культурэм ылъэныкъо гъэхъагъэхэр зэрэщишIыгъэхэм ыкIи ильэсыбэ хьугъэу шуагъэ къытэу лоф зэришIэрэм афэшI шытхъуцэу «Урысые Фе-дерацием культурэмкIэ изаслуженнэ лофышI» зыфилорэр

Бырсыр Абдулахь Махьмудэ ыкъом — Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ исурэткъэгъэлъэгъуаплэ идиректор фэгъэшъ-ошэгъэнэу.

Урысые Федерацием и Президентэу
Дмитрий МЕДВЕДЕВ

Москва, Кремль
жъоныгъуакIэм и 4, 2011-рэ ильэс
N 571

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу ыкIи ихъакIэхэу лътытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Я XIX-рэ лIэшIэгъум щыIэгъэ Кавказ заом
хэкIодагъэхэр агу къызышагъэкIыжырэ шыгъо-
шIэжъ мафэм епхыгъэ митингыр 2011-рэ ильэсым
жъоныгъуакIэм и 21-м сыхъатыр 18.00-м къалэу
Мыекъуапэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо фи-
лармоние щыкIошт.

ЗэхъэкIо комитетыр

«Лыхъужьныгъэм иэстафетэ» ежъагъ

Теклоныгъэм и Мафэ ипэгъоклэу Адыгэ Республикэм «Эстафета подвига» зыфилорэ лфотхъабзэу шырагъежъагъэр лъагъэкълэуатэ.

А акциер илгъэс къэс радиостанциеу «Милицейская волна» ыкли МВД-м и «зэхэубытгъэ редакциехэм» яшлуагъэклэ зэхашцэ. Лфотхъабзэр зыфэлажъэрэр Хэгъэгъу зэошхом иветеранхэр ащымыгъупшэныр, ахэм яхьылгъэ къэбархэр нахьыбэу ныб-

жыклэхэм ягъэшлэгъэныр ары. Акциер оклофэ ныбжыкълэхэр МВД-м иветеранхэм алуагъэкълэштых, клэлэцлыкълэу ыкли социальнэ унэхэу зыныбжымыхъугъэхэр зыщафэгъэхэр къаплухъаштых. Лфотхъабзэм игъом ветеранхэм яхьылгъэ

тхыгъэхэр гъэзетхэм нахьыбэу къыхаутыштых.

А мафэхэм МВД-м илофышлэхэу зипшъэрлыгъэр зыгъэцаклэхэу фэхыгъэхэр шъхафэу къыхагъэщыштых, ахэм адэжклоштых, ящыклагъэхэр зэрагъэшлэшт.

Ветераным орден къыратыгъ

Урысыем и МВД иветеранхэм я Совет иорденэу «За заслуги» зыфилорэ Хъутыжъ Азмэт къыфагъэшъошагъ

Урысыем и МВД Лэклоцл лфохэм яорганхэм ыкли Лэклоцл дзэхэм яветеранхэм яотчетхэдзын конференцие джырблагъэ Москва шыкълуагъ. Ащ хэлэжъагъ АР-мклэ МВД-м иветеранхэм я Совет итхъаматэу, милицие иполковникэу, отставкам шылэ Хъутыжъ Аз-

мэт. 2010-рэ илъэсым ветеран организациехэм лфэху ашлагъэм иклэххэр ащ шызфахьысыжыгъэх, мы илъэсым ашлэн агу хэлхэм щатегушылагъэх. Конференцие иклэхухым Урысыем и МВД ипашцэу, армием игенералэу Рашид Нургалиевым ветеран движением

чанэу хэлажъэхэрэм наградэхэр къаритыгъэх. Ахэм ащыц Хъутыжъ Азмэт. Урысыем и МВД исистемэ илъэсыбэрэ чанэу къулыкълэу зэрэшихыгъэм ыкли ветеран организациеи хъупхъэу зэрэхэлажъэрэм апае орденыр ащ къыфагъэшъошагъ.

КЪЭБАРЫКЪЛЭХЭР

Гъэтхасэу апхьыгъэр маклэ

Адыгеим мэкъу-мэщымклэ и Министерствэ къызэрритыгъэмклэ, гъэтхасэ зэфэшъаф гектар мин 94,5-м фэдиз хъазырэу пстэумкли апхьын фаем шыцэу халъхъагъэр гектар мин 44,5-м фэдиз нылэп. Гъэрекларэм елгытыгъэмэ, мыгъэ бжыхъасэу апхьыщтыр гектар мин 9-м фэдиз хъазырклэ нахь макл. Арэу зэрэщытзэ, тыгъуасэ фэдэ мафэм ехьулэу 2010-рэ илъэсым гектар мин 74-м ехьу республикэм щапхьыгъагъэмэ, джы халъхъагъэр бэклэ нахь макл.

Районхэм ащыщхэм гъэтхасэхэм япхьынклэ ащашлагъэр

Гъэтхэ мазэхэу зэлъыклогъэрэм язытет республикэм ичлыгулэжъхэм зэрарыбэ къафехьы. Бэрэ къызэрэщхырэм къыхэклэу игъом гъэтхасэ зэфэшъафхэр апхьынхэ алъэклырэн.

маклэп. Шэуджэн районым процент 84-у, Джэджэ районым процент 63-у, Кошхэблэ районым процент 46-у ыкли Красногвардейскэ районым процент 45-у гъэтхасэхэм япхьын тыгъуасэ ехьулэу ащашлагъэр. Мэклэ дэдэу зыщапхьыгъэхэр

Мыекъопэ, Теуцожь, Тэхьутэмыкбэе районхэр арых.

Лэжыгъэ къэзытышт гъэтхасэ гектар мин 4,8-рэ фэдиз хъазыр республикэм щапхьыгъ, ар гъэрэкло ащ фэдэ уахътэм апхьыгъагъэм егъэпшагъэмэ, ызыныкъом фэдизклэ нахь макл. Пстэумкли зэнтхъэу гектар 969-рэ, горохэу гектар 538-рэ, лэжыгъэм пэлухъашт натрыфэу гектар мин 3-м ехьу, пындж гектар 235-рэ жьоныгъуаклэм и 16-м ехьулэу апхьыгъэр. Анахьыбэу зичылапхъэ члыгум рагъэклугъэр тыгъэгъазэр ары — гектар мин 35,5-м ехьум ар ахалъхъагъ. Мыщклэ анахь лфотхъабэ зилэхэр Джэджэ, Шэуджэн, Кошхэблэ ыкли Красногвардейскэ районхэр арых.

Республикэм имэкъумэщышлэхэр мэфэ ошлоу къэклошхэм яжэхэзэ, гъэтхасэхэм япхьын мэгужъо. Пшъэрлыгъэу шытыр сыхъат ошлоу къыхэклэрэм нэсыжъэу уахътэр тэрэзэу гъэфедэгъэныр, гъэтхасэхэм япхьын псынклэу зэшлохыгъэныр ары.

ЛЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэртбый.

МВД-м иеджаплэхэм рагъэблагъэх

Урысыем и МВД иапшъэрэ еджаплэхэм 2011-рэ илъэс еджэгъур къэзыухыгъэхэр рагъэблагъэх. Ащ фэдэу гурыт еджаплэхэм къачлэхыгъэхэр зыштэштхэ апшъэрэ еджаплэхэм ыкли сэнэхъатэу ахэм ащарагъэгъотышттым шьуашытгъэгъуазэ.

Урысыем и МВД Суворовым ыцлэ зыхьырэ воениэ училищэу Новочеркасскэ дэтыр;
Урысыем и МВД и Краснодар университет;
Урысыем и МВД и Ростов Къыблэ институт;
Урысыем и МВД иакадемиеу Волгоград дэтыр.

СЭНЭХЪАТХЭР:

Психологиер

Юриспруденциер

Суд экспертизэр

Правэухъумэклэу лфотхъэныр

Экономикэр цынэгъончъэныр

Лъэпкъыр цынэгъончъэнымклэу фитыныгъэхэр.

Члахъэ зышлэигохэм яупчлэхэм джэуап шагъотышт АР-мклэ МВД-м. Адресыр: **Мыекъуапэ, Жуковскэм нурам, 25, телефоныр: 59-63-35.**

АР-мклэ МВД-м къэбарымклэу ыкли общественнэ зэпхыныгъэ хэмклэу иотделение

Тыфэгъушлэ!

Ти лфотхъабзэу Нэфышцэ Светланэ ныбжэ дахэ илэ зэрэхъугъэм фэшл тыфэгъушлэ!

Псауныгъэ пытэ илэнэу, ибын-унагъо дэтхээнэу, икларэу зыщыгушлыкълэрэм ихъарыбэ къылыгъэунэу, мурад дахэу зыдылыгъэхэр зэклэ къыдэхъунхэу ыкли илъэсыбэрэ джыри лфотхъабзэу тыфэлъао.

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» цылажъэхэрэр.

ПРОКУРАТУРЭМ ИУПЛЪЭКЪЛЭХЭР

Хъукъоныгъэхэр къыхагъэщыгъэх

Мыекъопэ районым ипрокуратурэу мы районым и Гупчэ сымэджэщ уплэкълэхэр зыщызэхэщэхэм хъукъоныгъэхэр мымаклэу къыхыгъэщыгъэх. Ащ хирургиемклэ, неврологиемклэ, клэлэцлыкълэхэр къызыщагъэхъухэрэ иотделениехэм ягъэкъэбзэнклэ, медицинскэ лэмэ-псымэхэм язехъанклэ, хэклэхэр зыщиптэкълэхэр ыкли зыщыбгъэклодынхэ фаехэмклэ шапхъэхэр ащакъоу, нэмыклэу амыгъэцаклэрэри бэ.

Прокуратурэм къыхыгъэщыгъэ шыкларгъэхэр зэрэштхэгъэ тхылыр сымэджэщым иврач шъхьалэ лэклигъэхьагъ. Ащ ыпкъ къыклэу нэбгырэ 29-мэ пшъэдэклъыжъ ахьыгъ.

Илэнатлэ къызыфигъэфедэзэ...

Кошхэблэ районым ипрокуратурэрэ АР-м и МВД и УБЭП-рэ Адыгэ къэралыгъо университетым икътамэу Кошхэблэ дэтым уплэкълэхэр шызэхашцэагъэх. Кътамэм идиректорэу Алъэскыр Марыет илэнатлэ къызыфигъэфеди, илахьылхэм ащыц къэрэгъулэу ыкли кафеу «Нежность» зыфилорэ ивводителэу лфотхъабзэу нэпцл тхылы аригъэшлыгъэу ахэм къычлагъэщыгъ. Ащ ишлуагъэклэ 2010 — 2011-рэ илъэсхэм къаглоцл бзылыгъыгъэм сомэ 67155-рэ хэбзэнчъэу къызлэклигъэхьан ылыгъыгъ.

Илэнатлэ зэригъэфедэгъэм ыкли бюджет ахьщэр хэбзэнчъэу къызэрэзэилэклигъэхьагъэм афэшл, Кошхэблэ ыкли Шэуджэн районхэмклэ ОВД-м уголовнэ лфотхъабзэу зэхъафхьхэр зэрэклэхэрэм прокуратурэр лъэллэ.

Пшъэдэклъыжъыр агъэлъэшыгъ

Алиментхэр игъом зымытыхэрэм лфотхъабзэу адэшлэгъэным пае суд приставхэм я Федеральнэ къулыкълэу и Гъэлорышлэплэу Адыгэ Республикэм цылэм мобильнэ куп шызэхашцэагъ. Мы мафэхэм ащ хэтхэм алуылагъ АР-м исуд пристав шъхьалэу Дмитрий Ткаченкэр.

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкълэу идиректор зыхэлэжъэгъэ зэхэсыгъоу жьоныгъуаклэм и 7-м шылагъэм алиментхэр зымыгъэхэрэм пшъэдэклъыжъ ягъэхыгъэныр пшъэрлыгъэ шъхьалэхэм ащыщэу къыщыгъэунафэагъ, ар гъэцэклэагъэ зэрэхъуштым епхыгъэ унэшъо гъэнэфагъэхэри аштагъэх.

— Непэ мы гумэклъыгъор Адыгеим имызакъоу, зэрэ Урысыеу къышхъэщыт, — къылуагъ Д.Ткаченкэм икъулыкълэушлэхэм заккъыфигъаззэ. — Сабыйхэм къатэфэрэ алиментхэр зымыгъэхэрэм пшъэдэклъыжъэу ахьырэр джырэ лъэхъаным нахь агъэлъэшыгъ, ащ шлуагъэ горэ къытынэу тыщгугъы. Ау ащ къыклэлыгъылоштым темыжэу, мафэ къэс мы лфотхъабзэу зэшлохыгъэным иамалхэр зехъэгъэнхэ фае. Мэкъуогъум и 1-р клэлэцлыкълэхэр къэухъумэгъэнхэм и Дунэе мафэу зэрэщытыр къыдэллыгътэзэ, ащ ехьулэу лфотхъабзэу гъэнэфагъэхэр зэхэтцэнхэр, законным къыдилыгътэрэ лъэныкъохэр зымыгъэцаклэхэрэм яфэшъуашэ ядгъэгъотыныр типшъэрлыгъэ шъхьалэу зэрэщытыр зыщыдгъэгъупшэ хьушгъэн.

2011-рэ илъэсым иапэрэ мэзищ алиментхэр зымытыхэрэм алъэныкъоклэу гъэцэклэн лфотхъабзэу 2700-рэ Гъэлорышлэплэм лэклэлыгъ, ахэр зыфэгъэхыгъэхэм ащыщэу нэбгырэ 39-р розыскым шылэ. Чыфэ зытелъ нэбгырэ 37-мэ ямылыгъо агъэфедэн фимытхэу унашъо шылэ, нэбгыри 129-мэ административнэ ыкли нэбгыри 3-м уголовнэ пшъэдэклъыжъ арагъэхыгъ. Джырэ уахътэм ехьулэу чыфэ зытелъ нэбгырэ 63-мэ уголовнэ лфотхъабзэу къапагъэтэджагъэх. Джащ фэдэу Урысыем иклынхэ фимытхэу унэшъо 52-рэ аштагъ, ащ къыхыуыгътэхэрэм чыфэу ателыр сомэ миллион 70-м клэхъ.

Мобильнэ купэу зэхашцэагъэм зэшлуихынуэ шыт пшъэрлыгъхэр къызэрыкълэу зэрэщымытхэр Дмитрий Ткаченкэм къылуагъ. Арэу шыт нахь мышлэми, УФ-м изаконодательствэу зыукъохэрэр тыдэ шылэхэми къыхыгъэщыгъэнхэр, ахэм шлоклэ имылуэ пшъэдэклъыжъ ягъэхыгъэныр анахь мэхъанэшхо зилэ лъэныкъохэм ащыщхэу къыгъэнэфагъ. Ащклэу къулыкълэушлэ нэбгырэ пэпчэу къытефэрэр дэх имылуэ ыгъэцэклэн зэрэфар агу къыгъэкълэжыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ЧЫФЭХЭР арагъэпщыных

Транспорт хьакъулахьым ылъэныкъоклэ чыфэ зытелъхэр къыхэгъэщыгъэнхэм ыкIи ахэр гъэпщынэгъэнхэм апае суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и Гъэлорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм, гъогу-патруль ыкIи хьакъулахь къулыкъухэм ялофышлэхэм Ioфтхэбзэ гъэнэфагъэхэр мы мафэхэм зэхащэгъэх.

Тэхьутэмыкъое ыкIи Теуцожь районхэм, Адыгэ-къалэ ащыклогъэ рейдхэм яшлуагъэкIэ сыхьатищым къыклоцI Ioф 43-рэ зэхэфы-

гъэ хьугъэ, ахэм сомэ мин 15-м ехъу къакIэкIуагъ. Джащ фэдэу чыфэ зытелъхэм ямылкъу агъэфедэн фимытхэу унашъо-

хэр ашIыгъэх, суд пристав-гъэцэкIаком дэжэ къэкIоллэнхэу нэбгыри 5-м повесткэхэр аратыгъ. Ioфтхэабзэр оклофэкIэ водитель нэбгырэ 300 фэдиз къагъэуцугъ, ахэм чыфэ ателъымэ ауплъэкIугъ.

Зэфэхьысыжъхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, мыщ фэдэ Ioфтхэабзэхэм яшIогъэшхо къэкIо, ащ къыхэкIыкIэ жьоныгъокIэ — мэкьюогъу мазэхэм къаклоцI республикэм муниципальнэ образованиехэм зэкIэми рейдхэр ащызэхащэнхэу рахъухьагъ.

(Тикорр).

РЕДАКЦИЕМ КЪАТХЫРЭ ПИСЬМЭХЭР

ТЫДЭ ХЪУГЪЭХА цIыфыгъэр, гукIэгъур?

Мы упчIэм бэшагъэ сызигъэгумэкIырэр, ау ащ иджэуап къэзгъотын слэкIырэп. Джыри ар непэ къэзгъэуцунэу зыкIэхьугъэр сшъхьэкIэ сызэрхьыллэгъэ цIыфхэм язекIуакIэ шъхьакIо ситгъэшIыгъэш ары. Сэ сызэрфэгъэ чыплэм бэ итынэу зэрэхъугъэм сицыхъэ тель, арышъ, ахэм афэдэхэм къагурылощт цIыф къызэрыкIом ыгу щышIэн ылъэкIыштыр.

Адыгэхэм сыдигъуи цыфыгъэр агъэлъапIэзэ къахьыгъ. Ау непэ гукIэгъунчъагъэр ащ текло, пчэгум къехъэ былымыр, ахьщэр. Ахэр зымылэхэм уасэ афамышIыжыным тынэсыгъ. Адэ сыда ышIэщтыр цыф къызэрыкIоу илэжъапкIэ цыклум, зипенсие макIэм?

Тхьамафэрэ сIофхэр мыхъатэхэу, узым сигъэгумэкIэу унэм сызелъым ыуж сигупсэхэм Мыекъуапэ сащагъ сымэджэщым сычлагъэгъолъхьанэу. ТищыкIэгъэ отделением тыкIуагъ, ординаторскэм тычIэхьагъ, тызыгъэгумэкIырэри ащ ипашэ етIуагъ. Нэпсыр къысшлуакIозэ врачым селъэлугъ сычIигъэгъолъхьанэу, ау... Ар къэтэджи, столым идэгъэч тетрадъ горэ къыдихи къыси-

луагъ: «Уфаемэ, чэзыум ухэзгъэуцоньшъ, мазэрэ ныкъорэ тешIэмэ учIэзгъэгъолъхьашт, джыдэдэм чыплэ сIэлэп». СIоф зытетыр зыльэгъугъэ врачым арэуштыр къысIононр сшIэгъахэп, ау нэмыкI гушыIэ зэхэсхыгъэп сыд фэдиэу сызелъэлуй.

А отделением сыкычIэкIыжыгъэу синэлосэ бзылфыгъэу къысIуагъэр къыкIэупчIагъ сычлагъэгъолъхьагъэмэ. Сэри Ioфыр зытетыр есIуагъэти, ащ ишъхьэгъусэ бэрэ емыгупшысэу тизэдэгущыIэгъу клэху къыфшIыгъ: «А спискэм хэтхэр ахьщэ зымытшъухэрэр ары» къысIуагъ. Ар зэрэшпынкъэр нафэ, ау щыIэба цыфыгъэ горэ?!

ЯтIонэрэу ахьщэм мэхьанэу иIэр медицинэ IoфышIэхэм къызызгурагъэлугъэр слъакъо узэу, ащ рентгенэу тырахыгъэр врачым егъэлъэгъуи, Iэзгъу уцэу ащ есхьылIэмэ хьуштыр къезгъало сшIоигъоу поликлиникэм сызэкIор ары.

Кабинетэу сызэкIоллагъэм цыф Iусыгъэпти, пчъэм сытеуи сычIэхьагъ, сызыфаери есIуагъ. Врачыр сэ къысэмыплъэу, кIыгъу медсестрам зыфигъазэ-

зэ, мэцIацIэ сызэрэчIэхьагъэм, ащ иIофшIэгъу уахьтэ зэриухьрэм сызэремыгупшысагъэм апае. «ЫпкIэ хэмылэу узгъэулэунэу сыфаеп сэри» сIуи сомэ 300 столым зытесэлъхьэм, нэмыкI шъыпкъэ хьугъэ ымакьи, икъэгущыIаки. Ынэхэри кысигъэплъыгъэх, сызыфэкIуагъэри такыкъ заулэкIэ къысфигъэцэкIагъ, ау шъхьаком сишхыштыгъ.

Адэ сыд фэдэ шIошъхьуныгъа яIэр арэуштыр цыфхэм апэгъокIыхэрэм? Сэ сишIошIыкIэ, цыфэу гузэжыогъу чыплэ итым, къыпшыгъугъэу уадэжэ къэкIуагъэм ибылым, ащ къыппыштытым уехьопсэнуу щытэп, етIани ащ уделэныр о уишъэрылгъэу, хабзэм ащ уфигъэхьазырыгъэу, тхьэрылуи пытгъэу щытэу. Тидунэе хьаф сыда тетхыжыштыр? Сыда цыфхэм агухэм укызыэрарынэжыштыр? Ори неущ къыохуулэщтыр пшIэрэп. ЗынахьлэпIэ щымылэр цыфыгъэмрэ гукIэгъумрэ, былымыр осэлс нылэп, къэкIощт ыкIи кIожыштыр. Тежъугъэ гупшыс ащ.

ХЪАБЭХЪУ Нэфсэт.
ст. Джаджэ.

УФ-м и Къэралыгъо Думэ ихэдзынхэм япэгъокI

Дмитрий МЕДВЕДЕВЫР: Сэгугъэ «ЕДИНЭ РОССИЕМ» пэрытныгъэр зыIэкIимытIупщынэу

Урысыем и Президентэу Дмитрий Медведевыр «Единэ Россием» иактив къэралыгъом ипашэ икъэлэкIыб резиденцие зэлукIэгъоу щыриIагъэм партием ифедеральнэ ыкIи региональнэ органхэм япашэхэр хэлэжъагъэх.

ЗэлукIэгъум хэлэжъагъэхэм Президентым арилуагъ Къэралыгъо Думэм «зичэзыу законопроектэу чинovníкхэм пшъэдэкIыжъэу ахьырэм фэгъэхьыгъэр ыкIи ахэм ядоходхэр къагъэлъэгъонхэу, джащ фэдэу банкхэм пшъэрылэ афашы къэралыгъо къулыкъум IэнатIэ щызыубыты зышIоигъоухэм яхьылIэгъэ информациеу щылэр зэкIэ къатызэ ашIынэу.

Тыгъэгъэзэ мазэм Къэралыгъо Думэм щыклощт хэдзынхэр модернизированнэ политическэ системэм игъунапкъэхэм адиштэу зэхашыштых, къыкIигъэтхыгъ Президентым.

«Мы аужырэ илэсэхэм тэ тызэгъусэхэу гъунэм нэхэу политическэ институтхэр зэблэтымышъу-гъэнхэки мэхъу, ар тищыкIэгъагъэп, арэу щытми, тэ ахэр нахь хэгъэкIышхо яIэу тшIыгъэ», — къыкIигъэтхыгъ ащ.

Къэралыгъом ипашэ «Единэ Россием» зэрэфэразэр къылуагъ мыщ фэдэ инициативэхэм къызэрадыригъэштагъэм фэшI. «ЗэрищыкIагъэм лыкIахьэу Iэпылэгъу къызэрэратыгъэм ишлуагъэкIэ ишыкIэгъэ унашъохэр аштэнхэ альэкIыгъ». Мы илэсыр, ащ Ioфыр нахь къегъэлъэшы, мы илэсыр — хэдзынхэм яилъэс, чыплэ хэдзынхэм ыкIи Къэралыгъо Думэм ихэдзынхэм яилъэс, — агу къыгъэкIыжыгъ Медведевым.

«Тэ хэдзынхэм тафэкIо модер-

низированнэ (нахь зэтегъэпсыхьэгъэ) политическэ системэм тырыгъуазэгъэ», — къыкIигъэтхыгъ УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым.

Медведевым къыхигъэщыгъ «Единэ Россием» Къэралыгъо Думэм щылэщт хэдзынхэм шэпхьэшлу къызэращигъэлъэгъоштым ицыхъэ зэрэтельыр.

«Единэ Россием» «контрольнэ пакетыр» еIэфэкIэ е адрэхэм апэ етыфэкIэ — ащ къыушыхьатырэр зызаку: а политическэ кIуачIэм шыкIагъэу илэхэри зэриIэхэу цыфхэм ащ цыхъэ фашIы», — ылуагъ Медведевым.

«Сицыхъэ тель «Единэ Россием» ежэ ишэпхэ лъагэ нахь пасэу щыIэщтхэ хэдзынхэми зэращыдыригъэштэщтыми», — къыхигъэжъуагъ ащ. ЗэлукIэгъоу Къэралыгъо Думэм и Тхьаматэу Борис Грызловыр зыхэлэжъагъэм IoфшIэн травматизмэм иIoфыгъоухэми, рабочэ классым исоциальнэ проблемэхэм: лэжъапкIэр зэрэмакIэм, ар игъом зэрарамытырэм, зычIэсын унэхэр нэбгырабэм зэрамылэм, нэмыкI фэныкъуагъэхэми ащатегушылагъэх.

Дмитрий Медведевым къыкIигъэтхыгъ, профтехобразованием исистемэ хэхьоныгъэ егъэшIыгъэным пае мылкъу а Ioфым хэлъхьагъэн зэрэфаер.

Къэралыгъом ипашэ къылуагъ пенсионнэ ныбжыым хэгъэхьогъэным, джащ фэдэу тхьэмэфэ IoфшIэныр нахь кIыхъэ шIыгъэным зэрадыримыгъаштэрэр. Армырмэ узэмыжэгъэ Ioф уIукIэщт, ылуагъ ащ. ЗэлукIэгъум социальнэ политикэм ифэшъхьафрэ Ioфыгъоухэми ащатегушылагъэх.

Мэкъэгъэлугъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2011-рэ илэсэым гъэтхапэм и 10-м аштагъэу N 422-р зытетэу «Къэралыгъо е муниципальнэ мылкъум хэхьэрэ чыгу Iахьхэр ыпкIэ хэмылэу унаеу заратырэ лъэхъанхэм яхьылIагъ» зыфилорэр гъэцэкIэгъэным тегъэпсыхьагъэу, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2011-рэ илэсэым гъэтхапэм и 22-м ышIыгъэ унашъоу N 43-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылкъу хэхьэрэ чыгу Iахьхэр ыкIи чыгу Iахьхэу зигъунапкъэхэр Адыгэ Республикэм икъэлэ шъхьалэ — Мыекъуапэ щызэхэмыушъхьафыкIыгъэхэр ыпкIэ хэмылэу унаеу зэраратырэ шыклэм ехьылIагъ» зыфилорэм ия 6-рэ пункт диштэу Адыгэ Республикэм мылкъу зэфыщытыкIэхэмкIэ и Комитет цыфмэ макъэ арегъэлугъ унэе псэолъэшIыным тегъэпсыхьэгъэ чыгу Iахьхэу зигъунапкъэхэр Адыгэ Республикэм икъэлэ шъхьалэ — Мыекъуапэ щызэтемыушъхьафыкIыгъэхэр мыщ фэдэ чыплэхэм зэращылэхэмкIэ:

1. къ. Мыекъуапэ, пер. Фиштскэр, 2л., кв.м. 601-рэ зинагъэр
2. къ. Мыекъуапэ, пер. Фиштскэр, 2л., кв.м. 600 зинагъэр

3. къ. Мыекъуапэ, пер. Фиштскэр, 1а., кв.м. 600 зинагъэр

4. къ. Мыекъуапэ, ур. я 2-рэ Первомайскэр, 48, кв.м. 600 зинагъэр

5. къ. Мыекъуапэ, ур. я 2-рэ Советскэр, 47, кв.м. 604-рэ зинагъэр

6. къ. Мыекъуапэ, ур. я 2-рэ Советскэр, 55, кв.м. 602-рэ зинагъэр

7. къ. Мыекъуапэ, ур. я 2-рэ Советскэр, 61, кв.м. 601-рэ зинагъэр

8. къ. Мыекъуапэ, ур. я 2-рэ Советскэр, 59, кв.м. 600 зинагъэр

9. къ. Мыекъуапэ, ур. я 2-рэ Советскэр, 41, кв.м. 617-рэ зинагъэр

10. къ. Мыекъуапэ, ур. я 2-рэ Советскэр, 49, кв.м. 612-рэ зинагъэр

11. къ. Мыекъуапэ, Павловым иур., 17, кв.м. 619-рэ зинагъэр

12. къ. Мыекъуапэ, Павловым иур., 7, кв.м. 686-рэ зинагъэр

13. къ. Мыекъуапэ, Павловым иур., 3, кв.м. 705-рэ зинагъэр

14. къ. Мыекъуапэ, Павловым иур., 316, кв.м. 674-рэ зинагъэр

15. къ. Мыекъуапэ, Т. КIэрацэм иур., 80, кв.м. 706-рэ зинагъэр

16. къ. Мыекъуапэ, ур. Убыхскэр, 32, кв.м. 741-рэ зинагъэр

ПАРЛАМЕНТАРИЗММЭМ ехьылгъэ урок

Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэукулэ и Къэралыгъо Думэ и депутатэу, партией «Единэ Россию» и Къыблэ Межрегиональнэ Координационнэ Совет ипащэ игуадзэу Хьаджэбыекъо Руслъан джырэблагъэ Адыгэ республикэ гимназиу N 1-м ия 10 — 11-рэ классхэм ащеджэхэрэм апае «Урысыем парламентаризм хэхьоньгъэ щегъэшлыгъэныр» зыфиорэ темэмклэ зэу-хыгъэ урок зэхыщэгъагъ.

Апэрэ Къэралыгъо Думэм 1906-рэ илгъэсым мэлъыгъэгъум и 27-м иофшлэн зэрэригъэжэгъагъэр илгъэи 106-рэ зэрэхуэрэр хагъэунэфыкІэ, Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэукулэ и Къэралыгъо Думэ ыпшэгъэ зыцІэ къыщетІогъэ темэм ехьылгъэ зэуухыгъэ урокхэр я 10 — 11-рэ классхэм ащеджэхэрэ кІэлэеджакІохэм апае Къэралыгъо Думэм и депутатхэмрэ УФ-м Федерациемклэ и Совет хэтхэмрэ хэлэжэгъэхэ зэхыщэгъэхэм кІэщакІо фэхъугъ. А кІэщакІоньгъэм къыдыригъэштагъ Урысые Федерацием гъэсэн-гъэмклэ ыкІи наукэмклэ и Министрствэ.

Урысые Федерацием и Апшгъэрэ хэбзыхуэхэ орган и Тхьаматэу Б. В. Грызловым депутатхэм афэкІорэ джэпсалэу къышлыгъэм зыцІэ къетІогъэ Іофтхьабзэм гухэлъ шъхьалэу ыгъэнафэрэр къыщиІуагъ: «Тэ гухэлъ шъхьалэу тІлэр парламентаризмэр зилэужыгъор, тыхэгъэу, обществэм ыкІи Урысыем ицІыф пэлпч ящылэныгъэ ащ мэхъанэу щыриІэр кІэлэеджакІохэм агурыгъэлогъэныр, джащ фэдэу шылэныгъэм епхыгъэ позиции чан хэлъуа къытІэгъухуэрэ лэужыр плугъэным пач тишІуагъэ едгъэ-кІыныр ары».

КІэлэеджакІохэр Р. Хь. Хьаджэбыекъом къыфэчэфхэу ІегутеокІэ къыпэгъокІыгъэх. Гимназиом и директору КІыкІ Нурыет кІэлэеджакІохэр Къэралыгъо Думэм и депутат нэлъасэ зыфешыхэ нэуж урокыр рагъэагъ. Лекцие шыкІлэм тетэу ар кІуагъ. Хьаджэбыекъо Руслъан кІэлэеджакІохэм къафилотатгъ Урысыем и парламентаризмэ тарихэу пылгыр, хэхьоньгъэу ышлыгъэ-

хэр ыкІи непэ ащ изаконодательнэ базэ гъэпсыкІэу иІэр, джащ фэдэу УФ-м и Федеральнэ Зэукулэ и Къэралыгъо Думэ ыкІи депутат фракциеу «Единэ Россию» яІофшлэн зэрэзэхыщэгъэ шыкІлэм шигъэгъозагъэх. Адыгэ Республикэм и хэбзыхуэхэ ыкІи илгъыко органхэр алгъэ зэрэтеуцохэрэм ехьылгъэ Іофыгъохэм кІащыуцугъ. Ащ ыуж кІэлэеджакІохэм упчІэхэр къатыгъэх. Мыщ дэжым гимназиом икІэлэеджакІохэм тыхэгъэу иполитикэ шыкІлэ зэрэщыгуазэхэр ыкІи хэдзын технологиехэр, политикэм ухэхьан зэрэплэкІышт шыкІлэр, Къэралыгъо Думэм партией зэфэшхьафхэр зэрэщы-зэдэлэжэхэрэ шыкІлэр ашІэмэ зэрашІоигъор къагъэлэгъуагъ. Ахэм упчІэу къатыгъэхэмрэ Хьаджэбыекъо Руслъан джэуапэу аритыжыгъэхэмрэ ащыщхэм такыщыуцун.

— Политик ухъуным пач сьд фэдэ Іофыгъохэм уахэлэжээн фая?

— ЗиІофхэр дэгъоу кІэкІыхэрэ политик ухъуным пач апэрашІлэ гурыт еджапІэм дэгъоу ушеджэн, шІэныгъэ дэгъу зэбгъэгъотын, Урысыемрэ тиреспубликэрэ ятариххэр дэгъоу пшІэнхэ, ти Хэгъэу ыкІи тичІыгу гупсэ урыпатриотэу ущытын, апэ еджапІэм, нэужым институтым ыкІи ІофшІапІэм общественнэ Іофыгъохэм чанэу уащыхэлэжээн фач. Мэхъанэшхо яІ пэшэзехъэным иамалхэр пІэ къибгъэхъанхэм, кІэщакІоньгъэ пхэлъыным, общественнэ мэхъанэ зилэ проектхэм, идеехэм языхакІоу ущытын. Непэ шыІэх политикэ шыІакІлэм чанэу хэлэжэрэ ныбжьыкІэ общественнэ организацие-хэр, гушчІлэм пач, «Единэ Россию» и Гвардию НыбжьыкІлэ, нэмыкІхэр. Джащ фэдэ амалхэр пхэлъыхэ зыхьукІэ ныбджэгъу нахьыжэхэм анаІэ къыптыра-дзэшт, политикэм уахэщшт. Сэр-

кІи джары зэрэщытыгъэр. Зэралыгъэрэмклэ, апэрэ политикхэу щытых депутатхэр, сыда пІомэ зэкІлэи тызэрэпсэурэ законхэр ахэм аштгъэх. Ау Къэралыгъо Думэм и депутат ухъуным фэшІ зидеологию дебгъэштэрэ политическэ партией горэм ухэхьан фач. Сыда пІомэ Къэралыгъо Думэм и депутатхэр политическэ партией къагъэлэгъогъэ спискэхэм ыкІи хэдзакІохэм ахэм афатыгъэ голос пчъагъэм атегъэпсыкІыгъэу непэ хадзых. Партией испискэ ухэфъэным фэшІ ащ иполитикэ шыІакІлэ чанэу ухэлэжээн фач.

— Хэгъэгум и Президент ихэдзынхэмкІэ сьд фэдэ голосование шыкІлэр ара нахь дэгъу? Урысыер ара, хьауми американскэр ара?

— Урысые шыкІлэр американскэм нахь зафэу гъэпсыгъэ, сыда пІомэ голосованием занкІэу зэхаштэ хэдзакІохэм яголосхэм янахьыбэр, процент 50-м ехуэрэр, зыхыгъэр ары Президент ІэнаІлэмклэ текІоньгъэр къыдзы-хырэр. США-м голосованием шыкІлэ зыхьукІэ Президентхэр хэ-зыдзышт купыр апэрашІлэ хадзы. Ахэм яголосхэр зэрэтыхэрэ шыкІлэр ары Президентэу хадзышт цІыфыр зэлъытыгъэр. Ащи иза-кІоуп. Урысыем и Президент ихэдзынхэр загъэнафэхкІэ политическэ партиейхэм кандидатхэр къызэрагъэлэгъохэрэм имыза-кІоу, ежэ-ежыерэу цІыфым а ІэнаІлэмклэ кандидатэу зыкыгъэлэгъон фит. Илгъэс пчъагъэ ху-гъэу нафэ къызэрэхуэрэмклэ, США-м и Президент ІэнаІлэ зэ-нэкІоуныхэ зылэкІыхэрэр республиканскэ ыкІи демократическэ партиейхэм якандидатхэр арых нылэп.

— Политикэм хэхэгъэ бзылгыгъэхэм о сьд фэдэ фыщытыкІа афы-уилэ?

— Зэрэпсауу пштэн хъумэ, бзылгыгъэхэр политикэм зэрэ-хэтхэр дэгъоу сэлъытэ. Бзылгы-гъэхэр политикэм чанэу хэлэ-жээнхэ зэралэгъохэр ыкІи къэралыгъо ІэнаІлэхэр дэгъоу зэрэ-рахьэхэрэр Урысыем щысабэ-кІэ къышчыбгъэлэгъон плэгъ-кІышт. ГушчІлэм пач, Санкт-Петербург игубернаторэу Валенти-на Матвиенкэр. Ауми, Урысым и Президентыштыр хульфыгъэн фач! Лгъэпкъыбэмэ яІыкІохэр зыщыпсэухэрэ, тарихь бай зы-пыль, дунаим чІыплэ гъэнафэгъэ щызыубытыр хэгъэгъоу Урысыер щытыш, ар зезышэщтыр лыгъэ зыхэлъ хульфыгъэу щытын фач.

— Лгъэпкъ республикэм урилгыкІоу Къэралыгъо Думэм ухэт. Аужырэ лгъэпкъ зэшІонэныгъэ-хэм сыда къяпІоллэн плэгъыщтыр?

— Манежнэ плошадым къы-шыхуыгъэгъэ бырсырыр армэ зигугъу къэшъушырэр, лгъэпкъ плышъо ептынэу ар щытэп. Ащ лгъэпсэ фэхуыгъэхэр хэгъэгум хэхьоньгъэу ышІыхэрэр зэрым-кыухэрэмрэ демократием ихэхьоньгъэхэм шыкІагъэу яІхэмрэ арых. Ащ хэлэжыагъэхэр ныбжьы-кІэх. ЗэкІлэи тэшІэ ахэм язекІуа-кІэхэр къызэтлэгъагъахэу за-гъорэ къызэрэхэкІырэр. Сьд фэдэ хэгъэгъуи, демократием лгъэпсэ нахь пытэ зыщышлыгъэхэри зэрэ-дыхэтыхэу, лгъэпкъ зэфыщыты-кІэхэр къызыфагъэфедэхэу по-литикэ «мылгык» зэІузыгъакІэ зышІоигъо цІыфхэм уазэрэщы-ІукІэщтыр ыкІи гухэлъэу яІхэр пхырагъэкІлэхэм фэшІ ныбжьы-кІэ кІуачІэхэр къызэрэзыфагъэ-федэхэрэр тэшІэ. Тыхэгъэу ащ фэдэ цІыфхэр ипІалэм ехуылэу политикэ ІофшІэным кІэрычы-гъэхэу щыгъэпсэгъэн фач. Сэ къуаджэм сыкышыхуыгъэ, къо-джэ еджапІэм сышеджэгъэ, лгъэпкъ зэфэшхьафхэм яІыкІохэр тик-класс исыгъэх. Ау лгъэпкъ зэхэ-

дзыр зыфэдэр тшІэщтыгъэп, зэкІлэи тызэныбджэгъугъэ. Джащ тетэу тынэ-тытэхэм, тикІлэгъа-джэхэм тапІуштыгъэ. ЩыІэны-гъэм ащ тетэу шьори шьушызе-кІон фач. Ар шьоркІи, хэгъэгум-кІи, республикэмкІи хэгъохъо-ныгъэхэм якъэкІуапІэу щытышт.

ЗэІухыгъэ урокыр зэфышІыжэ-зэ, Хьаджэбыекъо Руслъан зэрэ-фэрэзэр къызыІотыкІырэ писъмэ гиназиом идиректорэу Н. Ш. КІыкІым ритыгъэ. Ащ къыщи-Іуагъ кІэлэгъэгъэ коллективым егъэджэн ІофшІэным гъэхьэгъэ-шІоу къышигъэлэгъагъэхэм осэшІу зэрафышІырэр.

Мыгъэ гимназиер къэзыухы-рэн анахь кІэлэеджэкІо дэгъухэу Беджэлд Аскэрбий, КъумпІыл Тимур, Хьао Рустам, ХьацІэцІэ Заремэ депутатым шІухафтын-хэр: кІалэхэм мобилнэ телефон-хэр, пшээшъэжыем — электрон-нэ фоторамкэ аритыгъ.

Ащ иджэуапэу, кІэлэеджакІо-хэм Р. Хь. Хьаджэбыекъом къэ-гъэгъэ Іэрам къыратыгъэ, ежыр ахэтэу сурэт зытырарагъэхыгъэ, агу кІаделэу къызэрэфэрэзэрэ къыраІуагъ.

Гимназиом изавучэу Хьуажэ Оксанэ иепІыкІлэхэр къытиІуа-гъэх: «ЗэІухыгъэ урокыр сыгу рыхыгъэ, игъо шыпІыкыу сэлъытэ кІэлэеджакІохэм Хьаджэбыекъо Руслъан шъхьаихыгъэу къазэрэ-дэгъушылагъэр. Урокым ащ фэди-зэу шІуагъэ къытыштми тшІа-гъэп. ШІуныгъэ лгъэныкъомкІэ укъэкІоллэн хъумэ, ныбжьыкІэ-хэмкІэ ар десэ дэгъоу лытэгъэн фач. КъызэрэзгурыІуагъэмкІэ, кІэлэеджакІохэр ыгъэгъушхуагъэх Адыгейм шызэІышІлэрэ поли-тикэу, Къэрадыгъо Думэм иде-путатэу Хьаджэбыекъо Руслъан кІэлэеджакІохэм аІукІэным, иепІыкІлэхэр къафилотэным апае уахытэ къызэрэхыгъэкІыгъэм».

Республикэ гимназиу № 1-м икІэлэгъэгъэ коллектив зэри-лытагъэмкІэ, «Урысыем парла-ментаризмэм хэхьоньгъэ щегъэ-шыгъэныр» зыфиорэ зэІухыгъэ урокыр гъэшІэгъонэу рекІо-кІыгъэ, зигъо дэдэ ыкІи шІуагъэ къэзытырэ Іофыгъоу ар щытыгъэ ыкІи зэкІлэи анахь шъхьаІжыр кІэлэеджакІохэм ар агу зэрэри-хыгъэр ары.

БОГОМОЛОВ Леонид.
Къэралыгъо Думэм и депу-
татэу Хьаджэбыекъо Рус-
лъан иІэныІэгъу.

ЦІЫФЫР — къэралыгъом ибайныгъэ шъхьаІ

псауу зэхьокІыныгъэ фэшІыгъэ-ныр, ащ имодернизацие. Ащ фэгъэхыгъэ программэ «гъогу» ратыгъ. 2011 — 2012-рэ илгъэ-хэм а программэм къыхиубытэрэ Іофтхьабзэхэм язэшІохын пэ-Іуагъэхъаным пач федераль-нэ бюджетым сомэ миллиард 460-рэ къыхагъэкІышт.

«Тызыдэлэжээн фэе Іофыгъуа-бэ псауныгъэр къэухъумэгъэным-кІэ къулыккъум джыри иІ, — къыщиІуагъ а форумым В. Пути-ным. — Регионхэм ясымэджэщ-хэм япроцент 30-м псы стырыр джыри аІэкІахэрэрэп, проценти 8-м псы яІэп, проценти 9-м ка-нализациер ашІын алгъэкІырэр...»

Премьер-министрэм а зэхыхэм къызэрэщыІуагъэмкІэ, лгъэпкъ проектэу «Псауныгъэ» зыфиорэм ипрограммэ игъэцэкІлэн пэІуагъэ-хъаным пач 2013-рэ илгъэсым нэс федеральнэ бюджетым сомэ мил-лиард 788,7-рэ къыхагъэкІынэу

ары зэрэрахуыгъагъэр. Ау мыщ дэжым ащ къыхыгъэгъэ «ахь-щэ закыокІэ псауныгъэр къэухъу-мэгъэным икІулыкыу ыпашхьэ ит Іофыгъохэр зэшІохыгъэ зэрэ-мыхъуштыр, врачхэм цІыфхэм фыщытыкІэу афырІлэрэ ежэ-хэр зэрэзэшІыжэхэрэмрэ зэхьо-кІыныгъэ афашІын» зэрэфачер. «Гъэхьагъэ гори егъашІэм тшІын тлэгъыштгэп медицинэм шыла-жэхэрэм яІофшІлэн фыщытыкІэу фырІлэр зэблэтхуын тымылгъэкІы-мэ», — къыІуагъ ащ форумым хэлэжэхэрэм зафигъазэзэ.

Теубытагъэ хэлъэу Премьер-министрэм къыхыгъэгъэ псау-ныгъэр къэухъумэгъэным иси-стемэ хэт чиновникхэм япчъа-гъэ хэллэжыгъэ ыкІи къулык-къум ишыкІагъэм фэдиз къэгъэ-нэгъэн зэрэфачер. Ащ къызэри-ІуагъэмкІэ, сымэджэщхэм яврач шъхьаІэхэм ахэтых годзи 8 — 10 зилэхэр, министрэхэм гуадзэу яІэ

пчъагъэм ахэр зэрэшІокІыгъэхэр. Джащ фэдэу В. Путиным къы-Іуагъ ІэзэпІэ учреждениехэм япа-щэхэм ялэгъапкІлэрэ ащ шылэ-жэрэ врачхэм къагъахэрэмрэ лгъэпсэ имылэу лгъэзэу зэрэзэ-кІыхэрэр. ІэзэпІэ учреждениехэм япашэхэм ялэгъапкІэ илгъэсым къыкІоуп сомэ миллиард 15 фэ-диз пэІухъэу ары къызэралыгъэ-рэр.

В. Путиным къызэрэхыгъэгъэ-гъэмкІэ, медицинэ ІофышІэхэм лэгъапкІэ зэраратышт шэпхьа-кІлэхэр аухэсыгъэх. Ахэм къащы-далгытагъ врачым, фелдшерым, медсестрам медицинэ ІэпыІэгъоу сымаджэм ригъэгъотыгъэм ахь-шэу тефэн фачер зыфэди-зыр. Ащ фэдэ екІоллэкІлэм ишІуагъэкІэ, илгъэс зэкІлэгъыкІуитум меди-цине ІофышІэхэм лэгъапкІэ ифонд процент 20 — 35-кІэ нахьыбэ ху-нэу ары.

Джыри зы ІофыгъуакІэ Пре-

мьер-министрэм а форумым къы-хылгъагъ. Ащ игъоу ыльэгъугъэ медицинэ учреждениехэм ыкІи страховою компанием ярейтинг илгъэс къэс кыыхэуыгъэгъэ шы-гъэнэу, цІыфэу ахэм яуалІэхэрэм уасэу къафашІырэр къыдыхэ-лытагъэу. «ІэзэпІэ учреждение-хэм яІофхэм язытэт шыпІкэ, цІыфхэм ятхьаурыхэхэм Іоф за-радашІлэрэм шгъэф хэлъынуу шы-тэп, ахэр зэкІлэи ашІлэхэ фач», — къыІуагъ Премьер-министрэм.

ШыпІкэ, ащ фэдэ ІофшІакІэ непэ цІыфхэм ящыкІагъ, ау ар гъэцэкІагъэ зэрэхуштыр джыр-кІэ кэшІлэгъуаеу щыт. Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ фэгъэхыгъэ законы-кІэу тапэкІэ мы къулыккъур зэры-гъозэнэу щытым ащ фэдэ Іоф-шІакІлэр къышчыдэлъытэгъэн фачеу Премьер-министрэм а форумым къыщиІуагъ. Арыш, джырэ нэс тызыщымыгъэгъэгъэ, тызэмысэ-гъэ ІофшІакІлэр, ащ къытырэ шІуа-гъэр шІэхэу нэрлыгъэу къытфэ-хункІи хушшт. Джащыгъум къэ-ралыгъом цІыфыр ибайныгъэ шъхьаІэу зэрэщытыр нахь зэхэт-шІлэнкІи хуын.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Ар мызэу, мытІоу къышыхы-гъэщыгъэ Урысые Федерацием и Премьер-министрэу Владимир Путиным медицинэ ІофышІлэ-хэм я Всероссийскэ форумэу мэ-лылгъэгъум и 13-м шылагъэм къыщишІыгъэ псалгъэм. Ары, уицІыфышхьхэ умыухъумэу, ащ хэхьоным иамалхэм уалымыхъоу, ахэр цІыфхэм амыгъотымэ, къэралыгъом кІуачІэ иІэным, пы-тэным утегушчІлэныр пкІэнчт.

Мы гушчІлэ дэдэхэр къэралы-гъо пашэхэм, ІэнэтІэгъэхъан бэ-рэ къаІоу зэхэтэхы, цІыфхэм ящы-ІэкІлэ-псэукІэ нахьышІу хъуным пач ашІлэн алгъэкІыштыр зэкІэ ашІлэуи къыпшыхъоу къыхэкІы, анахъэу отраслэ зэфэшхьафхэм хэхьоньгъэ яІэным фэшІ ахьшэу ахэм ахалгъагъэр зызэхэпхыкІэ. «Медицинэмрэ социальнэ фэІо-фашІлэр цІыфхэм афэгъэцэкІэ-гъэнымрэ тапэкІи мылгыкушо апэІудгъэхьащт», — къышыхы-гъэщыгъэ Урысые Федерацием и Премьер-министрэ ипсалгъэ. Илгъэс зэкІлэгъыкІохэм гъэхьагъэ зышІыгъэ лгъэпкъ проектэу «Псау-ныгъэ» зыфиорэм имызакыоу, мы илгъэсым рагъэжыагъ псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ зэрэ-

РЕСПУБЛИКЭ БЮДЖЕТЫМ ЕХЬЫЛЭГЪЭ ЕДЭИУНХЭР

СОЦИАЛЬНЭ ПШЪЭРЫЛЪХЭР АГЪЭЦЭКЛЭЖЬЫГЪЭХ

Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием исубъект-хэм якъэралыгъо хэбзэхьухъэ (ллыкло) ыкйи гъэцэкклэкло органхэр зэхэцэгъэнхэм иобщэ принципхэм яхьыллагъ» ыкйи Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм ибюджет лощлэн ехьыллагъ» зыфилохэрэм атегъэпсыкыгъэу, Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет гъэцэкклэжыгъэ зэрэхьурэм ехьыллэгъэ отчетым илэзситыгъу хьугъэу цыф жьугъэхэр хагъэлажъэхэзэ тегушылэх. А шлыклэм тетэу 2010-рз илэзсым телытэгъэ республикэ бюджетыр зэрагъэцэкклэжыгъэм ехьыллэгъэ отчетэу Адыгэ Республикэм финансхэмклэ иминистрэу Долэ Долэтбый кышыгъэм блэкыгъэ мэфкум, мэлылфэгъум и 12-м Мыекъуапэ шытегушылагъэх. Ащ ехьыллэгъэ къэбарэу тигъэзет кыхиутыгъэм кышытлогъаг министрэм иотчет ыужыккэ гъэзетеджэхэр нахь игъэклотыгъэу зэрэщыдгъэгъозэщтхэр. Джы ар тэгъэцэкклэжы.

Адыгеим и Парламент зэхэсыгъохэр зышшыгъэхэр залышхом кышыцэрэу гъоигъэхэм апа-шъхъэ кышыгышылэзэ, финансхэмклэ министрэр апэралшлэ клэ-клэу къашыуцугъ консолидированнэ бюджетыр 2010-рз илэзсым гъэцэкклэжыгъэ зэрэхьурэм ехьыллэгъэ пчъэгъэ заул. Ащ кызырлыгъагъэмклэ, республикэ консолидированнэ бюджетым зэкклэмклэ федэу кыпклэжыгъэр сомэ миллиард 12-рз миллион 525,3-рз. Ащ шыщэу хэбзэлахьхэм ыкйи мыхэбзэлахь лэпкхэм федэу кытыгъэр сомэ миллиард 5-рз миллион 372,9-рз, зэклагъэ-кложынуу шымыгъэу федеральнэ бюджетым кытлупшыгъэ мыл-кур сомэ миллиард 7-рз миллион 152,4-рз. Республикэ консолидированнэ бюджетым ихьарджхэр сомэ миллиард 13-рз миллион 46,4-м нэсыгъэх, бюджет мылкъум шыклагъэу илэр (дефицитыр) сомэ миллион 521,1-рз хьуштыгъэ. Планэу аухэсыгъагъэр федэхэмклэ проценти 102-у, хьарджхэмклэ проценти 97,8-у агъэцэкклэжыгъэх.

Ыпэрэ 2009-рз илэзсым елытыгъэм, консолидированнэ бюджетым федэу кыпклэжыгъэр сомэ миллион 247,2-кэ нахьыб, хьарджхэр сомэ миллион 300-кэ нахь маклэ хьугъэх. Джащ фэдэу 2009-рз илэзсым елытыгъэм, 2010-рз илэзсым республикэ бюджетым хэбзэлахьхэм ыкйи мыхэбзэлахьхэм кыты-

гъэхэ федэхэу кыпклэжыгъэхэр сомэ миллион 865,7-кэ нахьыбэ хьугъэх.

Республикэ бюджетыр гъэцэкклэжыгъэ зэрэхьурэм кытегушылэзэ, министрэм пстэуми агу кыгъэккыжыгъэ илэзсым кыпклэкло республикэ бюджетым ехьыллэгъэ законым гъоигъуи 6 зэхьокыныгъэхэр ыкйи хэгъэхьожынхэр зэрэфашыгъагъэхэр. Бюджетыр заштэм хьарджхэр сомэ миллиард 7-рз миллион 694,8-у, федэхэр сомэ миллиард 7-рз миллион 269,4-у ыкйи бюджетым кышыккэрэ мылкъур сомэ миллион 425,4-у аухэсыгъагъэхэм, ыужыккэ законым зэхьокыныгъэхэу фашыгъэхэм яшлугъэклэ федэхэр сомэ миллиард 10-рз миллион 332,7-м, хьарджхэр сомэ миллиард 10-рз миллион 868-м анэсыгъагъэх. Республикэ бюджетым зэкклэ зэхьокыныгъэхэу фашыгъэхэм апкь кыккэу бюджетым мылкъуо кышыккэрэу сомэ миллион 535,3-м нэсыгъагъ. А мылкъур кыгъэкъужыгъэным лэпсэ фэхьугъэх бюджет чыфэхэу кылаахыгъэхэр, счэтхэм ахьшэу кыарынэгъагъэр, акцихэр зэрэшагъэхэм кыккэлогъэ ахьшэр.

Министрэм кызырлыгъагъэмклэ, хэбзэлахь ыкйи мыхэбзэлахь федэхэмклэ республикэ бюджетым ыгъэнэфштыгъэ гунапкъэхэр проценти 100-м нэсэу агъэцэкклэжыгъэх. Ыпэрэ 2009-рз илэзсым елытыгъэм, сомэ мил-

лион 495,6-кэ е процент 18,5-кэ нахьыбэу ахьшэр чыпклэм кып-щаугъоигъ. Сыд фэдэу лэзныкы-хэр арыха республикэ бюджетым ифедэхэр нахьыбэу къэзытыгъэхэр? А упчлэм джэуап кыритыжъзэ зэрэхигъэунэфыкыгъэмклэ, зэкклэ бюджетым мылкъуо кыпклэжыгъэным ипроцент 40,1-р цыфхэм федэу кылаккэ-хьэрэм техьорэ хэбзэлахьэр ары къэзытыгъэр. Ар сомэ 1 миллиардрэ миллион 276,3-рз мэхьу. Процент 24,4-м нэсыгъ органи-зацихэм федэу кыахыжыгъэрэм техьорэ хэбзэлахьэм мылкъуо кытыгъэр. Ахэм кыккэлогъэ акцихэм, цыфхэм ыкйи органи-зацихэм мылкъуо ялэм ыкйи зэхьубытэгъэ федэу кыахыжыгъэрэм атехьорэ хэбзэлахьхэр.

Республикэм икьалэхэмрэ ирайонхэмрэ республикэ бюджетым икьэккылапкхэм ялахьэу халхьхэрэр зэфэдиз плон плэ-кыштыгъэ. Федэхэм апае мылкъур нахьыбэу къэзытыгъэхэм ащы-щых кылауэ Мыекъуапэ (процент 42,2-рз), Тэхьутэмыкыое районыр (процент 19,7-рз), Мыекъопэ районыр (процент 8,6-рз). Ыпэрэ илэзсым елытыгъэм, республи-кэ бюджетыр кызыгъэкъурэ фе-дэхэмклэ нахьыбэу хэхьоныгъэ зышлыгъэхэм ащыщых акцихэр (процент 165-рз), организацие-хэм федэу кыахыжыгъэрэм кыты-гъэ федэхэр (процент 120,9-рз) ыкйи цыфхэм федэу кыахыжы-рэм техьорэ хэбзэлахьэр (процен-ти 110,5-рз).

Зэфэхьысыжыгъэм кызырагъэ-лэгъагъэмклэ, республикэ бюд-жетым хьарджэу ышлыгъэхэм-клэ мылкъур пстэуми анахьыбэу (процент 60) зыплэухагъэр уч-режденихэр ыгъыгъэнхэмрэ со-циальнэ лощыгъохэр зэшлохы-гъэнхэмрэ ары. Пчъагъэхэм ате-лытагъэу кьэплон хьумэ, 2010-рз илэзсым бюджетым епхыгъэ ор-ганизацихэм ялэжыапккэ сомэ 1 миллиардрэ миллион 833,5-рз, бюджет учрежденихэм афагъэ-цэккэрэ коммунальнэ фэлэ-фа-шлэхэм ауасэхэм сомэ миллион 117,9-рз, капиталнэ гъэцэккэ-жыгъэнхэм, капиталнэ псэолэ-шыным ыкйи оборудованиер

кыщэцэгъэным сомэ 1 милли-ардрэ миллион 37,2-рз, гъомы-лапхьэхэм, лэзэгъу уцхэм, мате-риальнэ хьарджхэм сомэ миллион 280,6-рз, социальнэ ахьшэ тын-хэм сомэ 1 миллиардрэ милли-он 332,8-рз апэлуагъэхьагъ.

Блэкыгъэ илэзс бюджетыр гъэцэкклэжыгъэным нэшэнэ гъэ-нэфагъэхэр еплэгулэнхэу шы-тыгъ. Ащккэ анахь шъхьалэу шы-тыгъэхэм ащыщ имылкъуо лэхь хилхьэзэ Адыгеир гухэлъ гъэнэ-фагъэ зилэ Федеральнэ програм-мэ бэккэем зэрахэлэжыгъэр. А программэхэм агъэнэфэрэ лощы-гъохэр гъэцэкклэжыгъэнхэм зэ-кклэмклэ федеральнэ ыкйи рес-публикэ бюджетхэм ямылкъуо сомэ миллион 826,4-рз апэлуагъэ-хьагъ. Ащ шыщэу сомэ милли-он 225,8-рз Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыхэ-кыгъ. А программэхэм ащыщых «Урысыем итранспорт системэ гъэцэкклэжыгъэным» зыфилоу 2002—2010-рз илэзсым ателы-тагъэм игуадзэу «Автомобиль гъогухэр» зыфилоуэр, «Къуа-джэм 2012-рз илэзсым нэс со-циальнэ хэхьоныгъэхэр егъэшлы-гъэнхэр», «Урысыем и Кыбл» зыфилохэрэр, нэмыккхэр.

Министрэм иотчет зэрэщыхы-гъэунэфыкыгъэмклэ, 2010-рз илэзсым капиталнэ псэолэшы-ным иобъект 58-рз тиреспубли-кэ щатыгъ. Ахэр гъэпсыгъэнхэм федеральнэ ыкйи республикэ бюджетхэм кытлупшыгъэ сомэ миллион 384,4-рз апэлуагъэхьагъ. Джащ фэдэу гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ республикэ программэхэу Парламентым ыухэсыгъэхэр гъэ-цэкклэжыгъэнхэм лощ дашлэзэ, бюджет мылкъуо сомэ миллион 547,1-рз агъэфедагъ.

Кызытынэккыгъэ илэзсым до-тацихэр, субсидиер ятыгъэн-хэм, гъэцэкклэкло хабзэм иуна-шъохэм атегъэпсыкыгъэу мыл-кур афэтлупшыгъэным яхьыллэ-гъэ бюджет пшъэрылхэу муни-ципальнэ образованихэм апа-шъхъэ шыхьхэрэмклэ республи-кэ бюджетым зэшлуихын фэягъэ-хэр ыгъэцэкклэжыгъэх. Муници-пальнэ образованихэм афара-гъэхьыгъэ зэкклэмклэ межбюджет

трансфертхэу сомэ миллиард 3-рз миллион 149,4-рз ыкйи пла-ныр процент 99,6-у республикэ бюджетым ыгъэцэкклэжыгъ.

Адыгэ Республикэм ичыллэ бюджетхэр гъэцэкклэжыгъэнхэм-клэ кызытынэккыгъэ илэзсым клэухэу фэхьугъэхэм кызыра-гъэлыгъагъэмклэ, чыплэ бюд-жет пстэуми ахьшэу ялэр икыу-штыгъэ плон плэккыштыгъ. Агъэ-федэн фэягъэм сомэ миллион 181,3-рз кышыкклагъ. Арэу щыт-ми, ябюджетхэм кыахыжыгъын фэе федэхэу ашагъэнэфэагъэхэм анахьыбэу ахьшэ къэзыгъоигъэ-хэр ахэтыгъэх. Гушылэм пае, илэзс бюджетым ыгъэнэфшты-гъэм Тэхьутэмыкыое районым сомэ миллион 45-рз, Кошхьэблэ районым сомэ миллион 6,2-рз, Мыекъопэ районым сомэ мин 600 кырагъэхьугъ. Шысэхэм кызырагъэлыгъагъэмклэ, а лэ-зныкыохэмклэ пэрытхэм ясагыр кылауэ Мыекъуапэ хэуцощыгъэл.

Дунэе финанс кризисым ифэ-мэ-бжыгъэм кызыратеощтыгъэм лощлапкхэр икыу кызырэхэ-мыкыжыгъагъэхэр арынккэ энэ-гуягъо ылэпсагъэр хэбзэлахьхэм якъэуштыгъын, мыбэшхоми, шыккэ-гъэхэр зэрэфэхьугъэхэм. 2011-рз илэзсым ищылэ мазэ и 1-м ехьу-лэу хэбзэлахьхэмклэ ыкйи кыа-утоихэрэмклэ Адыгэ Республи-кэм Урысые Федерацием ибюд-жет системэ пае чыфэу телы-гъэр (илэзсым ар сомэ миллион 10,4-кэ нахь маклэ хьугъэ) сомэ миллион 497,7-рз хьуштыгъэ. Джащ фэдэу нэмыккэ шыккэ-гъэхэми доклад къэзышыгъэ мини-стрэр кыащыуцугъ. Гушылэм пае, 2010-рз илэзсым ищылэ мазэ и 1-м ехьуллэу Адыгэ Республи-кэм кыралыгъо чыфэхэу телы-гъэхэр сомэ миллион 652,3-рз хьуштыгъэм, 2011-рз илэзсым ищылэ мазэ и 1-м ехьуллэу сомэ 1 миллиардрэ миллион 17,9-м нэсыгъэх.

Кылуагъэхэр кызыфыхы-сыжхэзэ, Долэ Долэтбый джыри зэ хигъэунэфыкыгъэ кызытынэ-кыгъэ илэзсыр лэзныкыо ладж-хэмклэ кынэу зэрэщытыгъэр. Арэу шытыгъэми, хэбзэлахьхэр ыкйи мыхэбзэлахь федэхэр рес-публикэ бюджетым пчъагъэу ыгъэнэфштыгъэхэм алыккылауэ кыушгъоигъэнхэм аккылауэ еты-гъэу лощ зэрэдашлагъэм хэшшы-клэу ишлугъэ кыккылауэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ДИНОФЫГЪОХЭР

ШЭНЫГЪЭР — КЛОЧЛЭШХУ

Гъэсэныгъэм, культурэм, псауныгъэр кыушхумэгъэ-нымклэ кыулыктум, Адыгэ Хасэм ялыккылохэр ягъусэхэу Адыгэ Республикэм ыкйи Пшызэ шьолыгъэр ащыпсэурэ быслымэнхэм я Диндэлэжыапкэ илофышлэхэр мэлылфэгъэу мазэм кыккэлоц республикэм ирайонхэм янахьыбэм яеджапкхэм ащылагъэх, апшэрэ клас-схэм арысхэм зэлулэгъухэр адашлыгъ.

— А зэлулэгъухэм ялэ-хьан, — ело муфтиу Емыж Нур-бий, — тыналэ нахь зытедгъэ-тыштыгъэр ныбжыккэхэм ягу-шъхъэбаиныгъэ зыкыгъэлэтыгъэ-ныр ары. Диным фэгъэхьыгъа-гъэп тизэдэгущыгъэлэгъухэр. Непэ шлэныгъэм мэхьанэу илэм, не-ушырэ мафэм игъэпсаккылохэм щылэныгъэм исыд фэдэрэ лэзны-кыоккыи шлэныгъэ дэгъу алэклэ-лын зэрэфаем, сыдигъуи шлэны-гъэм уасэ зэрипэм, ар зэрэклочлэ-шхом ядгъэгупшысэхэр, ащ кыфэтхэнхэр ары мурадэу ти-

лэр. Джащ фэдэу кыралыгъоу узышыпсэурэм илэ законхэр хэ-ти ыгъэцэкклэнхэр зэрипшъэры-лым, ны-тыхэм, клэлэгъаджэ-хэм шъхьэкклагъэ афэшлыгъэныр цыфым икультуэр изы лэхьэу зэрэщытым татэгущыгъэ. Мыхэм афэдэ зэлулэгъу-зэдэгущыгъэ-хэр клэлэ лэтахьохэм адэшлыгъэ-ныр динлэжхэм илэзс зэкклэлы-кылохэм хабзэ афэхьугъ. Ары кэзс муфтиим хегъэунэфыкыи клэлэ-цыккылохэм упчлабэ кызыратырэр, бэхэм ахэр зэрягупшысэхэрэр. Мары мы аужырэ зэлулэгъухэми

клэлэеджаккылохэр зыгъэгумэккы-хэрэр нафэ къэхьугъ.

— Упчлэхэм бэу ахэтыгъ ЕГЭ-м фэгъэхьыгъэу, — ело Емыж Нур-бий. — Ащ екллолэу, шлыккэу кыфагъотыгъэм клэлэцыккылохэм япсауныгъэ зэрар зэрэрихырэр гъэнэфагъэ. Клэлэеджаккылохэр кызыккэупчлагъэхэм ащыщых егъэджен программэм «Адыгэ хабз» зыфилоуэ сыхьатхэр зыккыла-хьыжыгъэр, еджапкхэм ачлэххэм шъхьафитэу шьон пытэхэр, тугы-ныр тучанхэм къашашэфынхэ алэклэу зыккыштыгъэр, телевиде-нием икыэтынхэм ныбжыккэхэм яплуныгъэклэ шлуагъэ кызытын кызырахэмыкыгъэрэр, ащ зэхьо-кыныгъэ зэгорэм фэхьуным ушы-гугъынэу щытмэ. Бэ непэ тиныб-жыккэхэм упчлэу кыагъэуцурэр. Тэри республикэм ипашэхэм за-фэдгъэзагъ мэхьанэ зилэ лощы-гъохэм язэшлохынклэ лэпылэгъу

кытфэхьухэмэ тшлэигоу. **Ма-рых ахэр:**

1. **Еджапкхэм «Адыгэ хабз» зыфилоуэ сыхьатхэр ачлэхьыжыгъэныр.**
2. **ЕГЭ-м фэгъэхьыгъэ гу-мэккхэмклэ Урысые Федера-цием и Кыралыгъо Думэ зы-фэгъэзэгъэныр.**
3. **Гъэсэныгъэм иучрежде-ниехэм, клэлэцыккылоу ыгъы-плэхэм, кымыдэгъэххэм мет-рэ 500-м нахь мымаккэу апэ-благъэу шьон пытэхэр зыца-щэхэрэ тучанхэр кыащызэ-лумыхыгъэнхэр.**
4. **Тугыныгъэ зыщэрэ ту-чанхэм зырызэу кымыланым кымыдэхьыгъэу ащэнхэ фимы-тэу шлыгъэныр.**
5. **Шьон пытэхэр зыца-щэрэ тучанхэм сыхьатхэр 10.00-м кымыдэгъэхьыгъэу 21.00-м нэс лощ ашлэу шлы-гъэныр, чэщырэ ахэр зэфэ-шыгъээнхэр.**

6. Наркотикхэр хэбзэнчъэу зыгъэфедэхэрэм нахь пхьашэу апэуцужыгъэныр.

Муфтиим зигугъу кышыгъэу лощыгъэхэм язэшлохын кытккэ-хьухьэрэ лэужхэм япсауныгъэ кыушхумэгъэнымклэ, плуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэнымклэ мэхьа-нэшхо зэрилэр гъэнэфагъэ. Мары пчъагъэхэм кызырагъэлыгъа-гъэрэмклэ, 2010-рз илэзсым авари-ехэм нэбгыри 128-рз ахэккылауэ, 705-мэ шьобж хьылэхэр ате-шагъэ хьугъэ.

— Ешъоным, наркоманием тиныбжыккэхэр ащыухьумэгъэн-хэм амалэу щылэ пстэури ехьы-лэгъэн, ахэм «ягъогу» пыбзы-кыгъэн пае, — ело муфтиим. — Ащккэ тэри лэпылэгъу лэушхуным, тишлугъэ кыдгъэккыным пай мы ыпшъэккэ зигугъу кыэтшыгъэу лощтхьабзэхэм ауш тызыфитыр. Тызэдэлэпылэжыгъэм ары гъэхьа-гъэ зытшыштыр, зыгорэ кы-зыддэхьуштыр.

ЖАККЭМЫКЪО Аминэ.

Зиофшлэн шлу зылъэгъурэм кьыдэхъурэр маклэн

Шылэныгъэм зэрэщыху хабзэу, ащ илъэхъэнэ чыжэ горэм узылулэгъэгъэ цыфым, илъэс пчъагъэ зытешлэжыгъэ уж, Иоф дэпшлэнэу урихыллэжэу бэрэ кыхэкълэ. Ащ фэд сэри кысэхуллагъэр.

Шылэ мазэм и 20, 2011-рэ илъэс. Кыхауыным фагъэхъа-зыррэ Ипэрэтыным нэлуасэ зыфэсшыныш, сиеплыкълэхэр (рецензии) афэстхынэу кысфакъыгъ. Тхылъым (Ипэрэтыным) инэклубгъохэм псынклэу зэпырызгъазэзэ сарычъагъ, ау етлани кытезгъэзэжыны сымыгулэу, сызеджэжым, ар кызытегушылэрэ Иофтыабзэу чъэпыогъум и 7-м, 2004-рэ илъэсым Мыекъуапэ икълэцлыкълэу ыгыплэу № 32-м шыкълуагъэр сыгу кыгъэкълэжыгъ. Ар Мыекъуапэ шыпсэу-рэ зэшхъэгъусэхэу Къэсэбжэ Нурбийрэ Нэфсэтрэ якьорэлъф цыкълэу Хъазрэт ыныбжэ илъэс зэхум лъэтэгъэуцоу фашыгъагъэр ары. Ипэрэтыныр зытхыгъэхэу ыкълышэ тетмэ сызыплым илъэс 22-кълэ узэкълэбжыкълэмэ ятлонэрэ гуэкълэжыкълэри сынгэу кыкълэгуэуцожыгъэх.

Мэлылфэгъум и 24-рэ, 1989-рэ илъэс. Къулыкъушлэу сызышылажэрэм икабинетпычэ кылуи бзылфыгъэ ныбжыкълэ нэшлэ-гушлор «Сыкълэахъэм хушша?» — ылуи маклэу щыпцылэзэ къэупчлагъ. Сыпэгъокълэ къызгъэблэгъэгъагъ, згъэтлысыгъ. Тэкълурэ тыгушыла-гъэу, кызыфэкълэу Иофым сыщигъэгъозагъ: ар Къэсэбжэ Нэфсэт, Мыекъуапэ игурыт еджаплэу № 9-м адыгабзэмрэ литературэмрэкълэ шырегъаджэ. Пчыхъзэхъахъэ «Сыбзэ — сибаиныгъ» ыцлэу егъэхъазыры, ащ тхакълэхэу Бэрэтэрэ Хъамидэ, Цукъэ Юныс ыкълэ композиторэу Нэтхэо Джанхъот ригъэ-благъэхэмэ шлоигъу.

Джауштэу Нэфсэт апэрэу сы-луклэнэу хуыгъэ. Пчыхъзэхъахъэу кызыфэкълэуагъэмэ тыхэлэ-жыгъагъ, дэгъоуи рекълэуагъагъ. 1970-рэ илъэсым ащ Шынджы гурыт еджаплэр кылуи, зы илъэсрэ лаборантэу Иоф зыщешлэ ужим, Адыгэ кьэралыгъо кълээгъэджэ институтым члэ-

хъэгъагъ. Сэнэхъатэу ащ кы-щызылэкълэуагъэмкълэ Иоф-шлэн ымыгъотэу, Иофшлэплэ зэфэшхъафхэм илъэс заулэрэ ащылэжыгъэу, Мыекъуапэ игу-рыт еджаплэу № 9-м адыгабзэм-кълэ ригъэджэнхэу рагъэблагъэ.

Иофэу ышлэрэм хэшылкълэ фы-рилэу, чанэу, ыгу етыгъэу, иуок-хэр гъэшлэгъонэу, гум квинэ-жызу зэригъэпсыхэрэм кыхэкълэ-кълэ, кълэеджакълэхэмэ ны-тыхэмэ адыгабзэм изэгъэшлэн еплыкълэу фырылагъэр нэмыкълэ шыпкълэ хуыгъэ. Ар зэзыгъэ-шлэнэу фэмыагъэхэри Нэфсэт иуокхэм кьакълэхэу рагъэжыгъ. Урохэм ямызакъоу, Иофтыабзэ зэфэшхъафхэр зэхичшэтыгъэх, усакълэхэр, тхакълэхэр, компози-торхэр, нэмыкълэ цыф гъэшлэгъон-хэр кьаригъэблагъэщтыгъэх. Ежэ Нэфсэти семинархэм, науч-нэ конференциехэм, курсхэм ахэлэжыгъэщтыгъ, къащыгушылэ-щтыгъ. Ахэм къахихырэ шлы-кълэ-гъэпсыкълэхэр Иофшлэн ши-гъэфеджыкълэщтыгъэх.

Ипшгъэрылхэр чанэу зэригъэ-цакълэхэрэм, Иофшлэн хэшыл-кълэхэу зэрэфырилэм гу кы-лыатэш, 1991-рэ илъэсым кълэ-егъаджэмэ яшлэныгъэ зыщыха-гъэхорэ институтым Иоф ши-шлэнэу рагъэблагъэ, адыгабзэм-рэ литературэмрэ ыкълэ адыгэ шэн-хэбзэ зэхэтыкълэхэм (этике-тым) якабинет пашэ фашы. Мы предметымкълэ кълээгъэджэхэм Иоф адэпшлэныр псынклэагъэп. Иофыр къэзыгъэхылыгъэщтыгъэмэ зэу ащыщыгъэ тимылэпкълэ-гъу кълэеджакълэхэу адыгабзэр зэзыгъашлэхэрэу тхылэу зэрэ-джэштхэр икълэу фэдизэу зэрэ-щымылагъэхэр. Ахэм апае Нэфсэт программэм ипроект зэхигъэуцуи, ащкълэ Иоф ашлэнэу ра-гъэжыгъэ.

1994-рэ илъэсым бзэхэм я Закон аштагъ, урысыбзэмрэ адыгабзэмрэ Адыгэ Республи-кэм икьэралыгъуабзэхэу хуы-гъэх. Еджаплэхэм ямызакъоу, кълэцлыкълэу ыгыплэхэмэ адыга-бзэр ащызэрагъашлэ зэхум кълэ-лэплэхэм апае семинархэр, курс-хэр афызэхъахъэу рагъэжыгъагъ. Ащ фэдэу илъэсиплыр Нэфсэт семинархэр зэхичагъэх. А уахъ-

тэм кыкълэу «Лэнэ хъурэябэ» ащ ышылгъ, кълэцлыкълэу ыгы-плэхэм, еджаплэхэм пчыхъзэхъа-хъэхэр ащызэхичагъэх.

Зигугъу кьэтшыгъэ семинар-хэм ямызакъоу, адыгабзэм, ли-тературэм, адыгэ шэн-хабзэ-хэм язэгъэшлэн зыкълэгъэлэты-гъэным пае Мыекъуапи район-хэмэ яеджаплэхэм пчыхъзэхъа-хъэхэр ащызэхашэщтыгъэх. «Нартхэм ямашлэ орэмыкълэуасэ» зыфилоэр анахэ Иофтыабзэ инэу ашылгъэхэм ащыш. Мыекъуапэ игурыт еджаплэу № 7-м икълэ-егъаджэу Кьэрэтэбжэ Асыет ар зэхичшэагъ. Иофтыабзэм фэгъэхыгъэ тхылэ гъэкълэрагъэ Нэфсэтрэ кьэлэ администраци-ем гъэсэныгъэмкълэ и Гъэоры-шлэплэ Иофшлэу Ирина Алек-сеенкэмрэ кьыдагъэкълэуагъэ.

Шынджые игурыт еджаплэ кызызылауахыгъэр илъэси 100, Цей Ибрахымэ ыныбжэ илъэси 110-рэ зэрэхъухэрэм апае про-граммэхэм язэхэгъэуцонкълэ Нэфсэт Иофышхо зэшлуиыгъэ. Тилэпкълэуоу Косовэ кыкълэ-жыгъэхэм якълэцлыкълэхэр егъэджэгъэнхэм, нахыжыгъэу ахэтхэм урысыбзэр икълэу алэ-кълэгъэхэгъэным апае програм-мэу зэхигъэуцагъэхэмкълэ курс-хэр зэхичагъэх, кълэлэхэр илъэ-сыкълэ еджэгъум фигыгъэхъахъэ-гъэх.

Нэфсэт Иофэу ышлэрэм ды-кълэуоу ежэ ишлэныгъэ зэрэхи-гъэхъоштым пылгыгъэ, Москва, Налшык, Щэрджэскалэ, нэ-мыкълэхэм ащызэхашэрэ Иофтыаб-зэхэм, научнэ-практическэ конференциябэм ахэлэжыгъагъ. Адыгэ Республикэм шлэныгъэм-рэ гъэсэныгъэмрэкълэ и Мини-стерствэ кълэеджакълэхэм апае тхылэхэм ятхынкълэ зэнэкьокъу зэхичшэагъ. Кълэрэ Нэфсэт игу-сэу агъэхъазырыгъэ программэр ащ шыпхырыкълэуагъэ. Ащ те-гъэпсыкълэу адыгэ литературэ-рэр урысыбзэкълэ тхыгъэу я 5 — 6-рэ, я 7 — 9-рэ, я 10 — 11-рэ классхэм арыс кълэеджакълэхэм апае учебник-хрестоматиехэр зэхэгъэуцохи кьыдагъэкълэуагъэхэу, ахэмкълэ рагъаджэ.

Джауштэу Иофшлэнэу зыфэ-гъэзагъэм ишыпкълэу пылгызэ

2001-рэ илъэсым Нэфсэт Адыгэ кьэралыгъо университетым бзитлушлэныгъэмкълэ и Гупчэу кышызылауахыгъэм Иоф шишлэ-нэу рагъэблагъэ. Непэ кызы-нэсыгъэмэ ащ щэлажэ. Адыгэ Республикэм иублэплэ еджаплэ-хэм кьэралыгъуабзэ хуыгъэхэу урысыбзэмрэ адыгабзэмрэ ящы-зэгъэшлэн изытет фэгъэхыгъэу уплъэкълэхэр ащызэхашэ. Ахэм ахэлэжыгъэ кълэегъэаджэхэм, шхъэхихыгъэу урокхэм, семи-нархэм ягъэхъазырын нахыбэу Нэфсэт зыпылгыр, ау нэмыкълэ лъэныкълэуахэм адэлажэ.

Уплэкълэхэу зэхашэхэрэм якълэу зэфэхысыжыгъэхэм атегу-шылэнхэм фэшлэ район гупчэхэм семинар-зэхэсыгъохэр ащызэхашэ. Ахэм урысыбзэмрэ адыга-бзэмрэкълэ езыгъэджэхэрэ кълэ-егъэаджэхэр, гъэсэныгъэмкълэ район ыкълэ кьэлэ Гъэорышлэ-плэхэм ялофшлэхэр, методист-хэр, нэмыкълэхэр ахэлэжыгъэх. Уплэкълэхэм шыкълэуагъэу кьагъэ-лъэгъуагъэхэм ядэгъэзыжынкълэ шылкълэ зэфэшхъафхэм зэдя-плыых, нэужым ахэр зэрэклэуа-гъэхэм афэгъэхыгъэ материал-хэр кыхауытх, ахэр кълэегъа-джэхэм алэклагъахъэх.

Джы мы тхыгъэм иапэрэ са-тырхэр зыфэгъэхыгъэгъэ пчы-хъзэхъахъэу тызыхэлэжыгъагъэм кыфэдгъэзэжыкълэ. Ар лакълэм имызакъоу, цыфыбэ зыхэлэжыа-гъэу, инэу алэтыгъэ, мэхъанэшхо зэрэтыгъэ мэфэкълэ мэфэ шып-кълэ хуыгъэ. Лъэтэгъэуцон имэ-фэкълэ лъэпкълэм ихабзэхэм ади-штэу адыгэ унагъохэм ащызэхашэ ашлынымкълэ зигугъу кьэт-шырэ Иофтыабзэм ишлуагъэ кьэклонэу тшлэшлэ.

Пчыхъзэхъахъэм имэхъанэ инэу кьэзылэтыгъэмэ зыкълэ ащы-цон теплыр ар зыфызэхашэгъэ кълэцлыкълэу ятлонэрэ Прези-дентэу тилэгъэ Шъэумэн Хъазрэт ыцлэ зэрэфасыгъэр. Лъэтэгъэу-цон ащениаре зэхэгъэуцоным ыпэкълэ ащ Иоф дэзышлагъэхэр Тэхъутэмькълэу, Теуцожэ ыкълэ Шэуджэн районхэм ащылагъэх, нэжэ-луужэ лушэу чылагъэхэм кьадэнэжыгъэхэм залуагъэклагъ, ашлэрэр кьарагъэлотагъ. Кьафа-лотагъэри тхыгъэу шылэхэри

зэрагъапшэхэмэ зэфэхысыжы-хэзэ, сценарие зэхэгъэуцагъ.

Пчыхъзэхъахъэр гъэшлэгъонэу зэрашагъэ, унэу зышашылгъэри дахэу агъэкълэрагъагъ. Хъа-кълэхэм арытыштыгъэ псэуалгъэ-хэр иплъагъоштыгъэх, дэпкълэхэм гушылэжыгъэр бзитлуклэ тхыгъэ-хэу апылгъэагъэх. Кълэеджэ-кълэ цыкълэхэм усэхэр, ордэхэр, жэрыло творчествэм кыхэхы-гъэхэр кышалауагъэх. Шъэумэн Хъазрэт ишлуафтын Жэдэ Ан-заур кълэцлыкълэу кьыриты-жыгъэ.

Кьэклэлэгъэ псэури Хъазрэт цыкълэу ыныбжэ илъэс зэрэхъу-гъэм фэшлэ кыфэгъушлуагъэх, илъэтэгъэуцо мэфэ шыпкълэ хуы-нэу, янэ-ятэхэм адэтхъэжыныу кыфэлгъэуагъэх. Янэжэу Кълэ-сэбжэ Нэфсэт хъакълэхэм «тхы-шъуегъэпсэу» кьарилуагъ. Джащ фэдэу Кълэсэбжэ лакълэм ыцлэ-кълэ кьэгъушылагъ анахыжыгъэу кьахэнэгъэ Кълэсэбжэ Пушэ.

Джары сызеджэгъэ Ипэрэты-ным сыгу кыгъэкълэжыгъэр илъэсиплэ зытешлэжыны нэужым. Мэхъанэшхо илэу щыт кълэцлы-кълэу апэрэ лъэбэкълэу ыдзы-щтым, апэрэ ныбджэгъу, шъэ-фэгъу ышылштым, игумэкълэ гу-клаехэмкълэ зыдэгъошэщтым, зы-лулхэр зыдыгъошэщтым, апэрэ цыфэу шысэ зытырихы-нэу ыпэ кыкълэщтым, зыгъу тэрэ кьэзыгъэлыгъун зылэкълэ-щтым, зыкълэтымэ ищылэныгъэ зэрипхышт сэнэхъатэу кыхи-хыштым...

Нэфсэт унэгъо зэкълэу илэ. Ишхъэгъуэу Нурбийрэ ежыр-рэ илъэс 38-рэ хуыгъэу дахэу зэдэпсэх, кълэлищ зэдаплугъ, зэдэлэжыгъэ, рагъэджагъэх. Якълэ нахыжыгъэу Аслан Крас-нодар медицинэ институтыр кышлухыгъэу исэнэхъаткълэ Иоф ешлэ, унагъо илэ. Заур Мыекъо-пэ технологическэ институтыр кылухыгъэ, ари исэнэхъат рэла-жэ, унагъо илэ. Анахыкълэу Азэ-мат юрист сэнэхъатыр кыхи-хыгъэ, Адыгэ кьэралыгъо универ-ситетым щеджагъ.

Яунагъо зэгурылоныгъэрэ шхъэкълэфэныгъэрэ илэ, адыгэ хабзэм инэшанэхэм арыгъуазэ-хэзэ кьакълэхуыгъэхэрэ зэдаплун-хэм пылгыых, нахыкълэхэм на-хыжыгъэр ящысэтэхыплэхэу, зэ-дэлэжыгъэхэу ащылэныгъэ гъогу кьырэклэх.

ХЪАУДЭКЪО Шыхъамыз.

Унагъор пытэмэ — хэгъэгури пытэшт

Адыгэ Республикэм ныбжыкълэ Иофхэмкълэ и Комитет-рэ республикэ ЗАГС-мрэ кълэагъэ фэхъухи, зэнэкьокъоу «Унагъор пытэмэ — хэгъэгури пытэшт» зыфилоу зэхашагъэм икълэуххэр Кошхъаблэ щызэфакъыжыгъэх. Адрэ илъэсхэм афэмьдэу, мыгъэ рай-онхэм кьарыкълэу унагъохэм ямызакъоу Адыгэ кьэ-ралыгъо университетым щеджэрэ зэшхъэгъусэхэри зэнэкьокълэм хэлэжыгъэх.

Кьэлогъэн фае 1993-рэ илъэ-сым кышыгъэжыгъэу ООН-м и Генеральнэ Ассамблеэ унашэу зэришыгъэм тетэу жьоныгуа-кълэ и 15-р унагъом и Дунэе ма-фэу зэрагъэнэфагъэр. Мы зэнэ-кьокъур ащ тефэу зэрэзэхаша-гъэри кълэагъэхэм кыхагъэ-щыгъэ.

Зэхэагъэхэм мурад шхъа-лэу ялагъэр унагъом мэхъанэу илэу шылэныгъэм шыгъэпытэгъэ-ныр, зэшхъэгъусэ ныбжыкълэ-хэм яунагъохэм зэгурылоныгъэ арылныным кыфэщэгъэнхэр, нэмыкълэхэри.

Зэнэкьокъур едзыгъохэмкълэ зэтеуыгъагъ. Зэшхъэгъусэхэм аныбжэ илъэс 30-м кьемыху-гъэу ыкълэ зызэкълэуагъэхэр илъэ-сыным нахэ мымакълэу шытын фэгъагъэ. Унагъохэр лъэпкэ зэфэ-шхъафхэм кьахэкълэуагъэх, ахэм ахэтыгъэх адыгэхэр, ермэлхэр, урысхэр, нэмыкълэхэри.

Унэгъо ныбжыкълэхэр лъэны-кълэ зэфэшхъафхэмкълэ зэнэкьо-кълэуагъэх. Мыгъэ апэрэу кыха-гъэхъагъэхэм ащыш унагъор кызытекълэуагъэр, лакълэр зыфэ-дэр, зыхэс лъэпкълэм ишэн-зэ-хэтыкълэхэр, хабзэу илэхэр кьыло-

тыкълэуагъэхэр. Нэужым ежыкълэу унагъо, ялофшлэн зыфэдэхэм кьагъушылагъэх. Ащкълэ зэкълэми видеокъэгъэлэжыгъэхэр кызыфа-гъэфедэзэ, ежыкълэ афэгъэхыгъэ фильмэхэр гъэшлэгъонэу кьагъэ-лъэгъуагъэх. Джащ фэдэу уна-гъом анахэ икълэс шхыныгъохэр зэнэкьокълэм кьыражылагъэх ыкълэ ахэм ялэшлугъэ жюри-м хэ-сыгъэхэм ауплэкълэуагъэх.

Жюри хэтхэмэ, залым члэ-сыгъэхэмэ зыдырагъаштэу апэрэ члэпэр фагъэшоагъ Кош-хъаблэ районым шыщ зэшхъэ-гъусэхэу Ордэкоу Азэмастрэ Аидэ-рэ яунагъо. Мыхэм АР-м ныб-жыкълэ Иофхэмкълэ и Комитет ыгъэнэфэгъэ дипломымрэ шлу-хъафтын лъаплэмрэ аратыгъэх. Джащ фэдэу мы зэнэкьокълэм хэлэжыгъэхэм зэкълэми шлухъа-фтынхэр афашылгъэх.

КИАРЭ Фатим.

Мэщбэшлэ Исхьякь илээс 80 зэрэхгүрэм ипэгъокI

Шэпсэух дунаим адыгэ лъэпкъхэр

(КъызыкIэлъыкIорэр жьоныгъуаклэм и 14-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

КIалэм игухэкIи псыхьом гурыуагъ, ежъ насыпзу ыгъотыгъэр аш къыфыхьыгъ. Сыздэушгъэ усаком ар зэшлуихра? Пшъашгэмэ яхьопсэгъо-хьарзынэ гу шызыфагъэр, ахэм шгъэф горэ ялэу шьитмэ, къэзылэотэн зыльэкIын закъоу мыщ джэбьым шьлэр псыхьор ары. Ежъ кIалэм гумэкIыгъошхо къыфыкьокIыгъ, Псыхьор иныбджэгъуа, хьауми идэогъуа? УсакIом лъэныкъуабэ зэфихьысызэ, Iофзу къыхихыгъэм тегушылэ — о дахэр узакъоу олгъэгукIэ, икьурэп, о плъэггүрэр адрэми анэсын фае, ар усэн-лэжъным иапэрэ пшгъэрылгъ.

Дунаим тетыр зэкIэ дахэ е дэхэн фае еIо усаком, дахэм хьар пымылгъу бэп къызэрэхэкIрэр, цыфым фэгъэхьыгъэмэ, зынапэ дахэр арэп зыфасIорэр, зыгукIэ къабэр ары. Хьалэлыр, гукIэгъу-цыфыгъэм фэлажгъэр ары, ащ дыкIыгъужьэу напэри дахэмэ, фэдэ огъот: къэгъэгъэ дахэхэр шьлэхэба нэр пIэпахэу, гур ащэфэу, ау уателэбэн плэмэ, къыпхаоху. Дунаим идэхэгъэ сурэт шьыным усаком езэшрэр, шьоур Iэшлүми, бэу пшхымэ къыюгуао зыфалорэми пылгъэп, зы къэлэIэ гъэшлэгъоным адрэр пыгъэцагъ, зым адрэр кьегъэбайжы: «Тыгъэб-зыйхэр шгъэфы нэфху пчэдыжъыпэм къыхэкIуагъэх, гъатхэм уцхэр къызэлъифху чыльгэ лъапIэм цыфышгъэх, сеплгы пчыкIэм икъэшгъуакIэ, шьблэ макъэм сыхэдало, сежэ оцхьым икъежъаIкIэ, зылгъэпчыгъэу ар къытфакIо». Пчэдыжъыр къэсыгъ, тыгъэм ошгъо чапэр къыгъэшэпльыгъ е пчыкIэр къэдджэгугъ, шьблэр къэгъогъуагъ йлоу хэкIыжгъэр — усурэтшлэмэ, сурэт шьын фэдэу зыфатхэрэр уегъэлъэгъу: «КIокIэ дахэ зыригъэшIэу шыу лъэкъофри зблэкIы, зблэкIы». Адыгэ цыеми мырзуштгъу фетхы:

Жьыбгъами ппихэу, гын гъо-зи ппыоу
Уиныймэ тхьапшрэ анэгъу
уиплъагъ,
Зауи мызауи укыицауIэу
Гу шIуцIэ тхьапшмэ узы-цалгъагъ?

Мыщ джэбьым гушылэ зэгъэфэгъэ-ямышIыкIэу усаком къыIорэр зыфэгъэхьыгъэр дунаим исурэт дахэ ышIыныр арэп. Сурэтэу Мэщбэшлэ Исхьякь шьлэрэм гупшысэ кIэлэ зэпыт (ау шьыпкэр пIон хьумэ, сурэт дахэ зэришIышгъурэм къыпкъырыкIыгъэ гушIуагъом гупшысэр ыкьогъу шыгъэбылгъыгъэу зэрэныбжыкIэ дэдэм къыхэкIэу хьугъэ), мыщ джэбьым зыфасIорэр нэфшъхьаф — образым гупшысэр зэришрэр, гупшысэм образыр зэрешгъэ нахъ.

Адыгэмэ кын алэггугъ, заом хэмыкIхэу яшылэныгъэ гъогу къахыгъ усаком ыIорэр, адыгэм ищые къытегушылгъэ, лъэпкъым итарихъ тхьамыкIагъо плъэгъу фэдэу зэхыуегъашIэ, а гупшысэм къыкIэрыкIэ зыгъыным идэхэгъэ лыгъэрэ цы-

фыгъэрэкIэ лъэпкъым лIэшлэгъумэ зэрэпхырихыгъэр къэлэ-кIэ-къэлэгъо дахэкIэ егъэунэфы. А лъэхъанэу мы усэхэр зытефэхэрэм усаком ыныбжъ зылIыгъашIэрэм ызыплIанэ горэ хьугъагъэ, акъылыри зэтеуцуагъэ, гум шыхьурэ-шышIэхэрэми гъунапкъэ горэ афишIын ыльгэ-кIэу, гупшысэ хэжыгъэм епхыгъэу ыгъэпсыным есэгъагъ. Апэрэ усэхэм гупшысэ ахэмылгыгъэу сIорэп, шьуналэ зытешгъудзэнэу сызыфаер — усаком ыныбжъ ыпкъ зэриуцуагъэм фэдэу, ежъ усэм «ыныбжыи» икьугъ, усэм тамэу зэкIишрэм гупшысэр зыдиIэтын ыльгэIынэу уахгъэ иуцуагъ. «Адыгэ пшыи», «Дэпкъым пылгъэгъэ къамэр», «Нартхэм ягугъу джыри къысфэшI» зыцIэхэм афэдэху усэ пшы пчъагъэхэр гупшысэм инэфынэ куу, идэхэгъэ гъунапкъэхэр къахэжъыукIхэу Мэщбэшлэм ыгъыгъэх. Ахэм кIэлэгъэ гумэкIыгъо-губыжгъэ лъэхъаныр къызэринэкIи, шьлэныгъэ гъогу хьылыгъ, гъогу ин зэрэтеуцуагъэр къаушыхьатыгъ: «Дунэе пшыи пшыи зэхэтхэр, уасэ къышгъуфэсIышIыи, шьуапэ къэсэишгъэ, адыгэ пшыи къэшгъо ордэхэр кыльгъэ зыхьурэм шгъусцегъэгъушгъэ», «Тхыдэ мытхым фэдэу къамэр шгъэф зэхэлъышгъэ, Iасэу къаплгъэ, шьблэ, лыгъи, жьыбгъи амэ цыцы хьугъэу зыхагъаплIэ».

Мэщбэшлэм къамэм итеплгъэ, идэхэгъэ, ижыгугъэ, ичаныгъэ, ипытагъэ ыгъэшIагъорэп. Къамэр дэпкъым пылгъэгъэнэу рапэсыгъэмэ, ащ «шгъэф минхэр» епхыгъэх: «пшым гугъгэ ригъэшIэу» ар зыгорэм «Iашгъу иагъ», «Iлэныгышгъэр ыкIоцI шьбэу лIэшIэгъуишгъэр ыIу шгъэе». «Сыдым уфэлажгъэзэ уигъашIэ къэпхыгъа, — еIо усаком, — зыгорэм ыуж уигъэу шьхьафитычгъэу ер фэпхыгъа? Хьауми гушIом узэлъыштгъу хьалыгъу фабэр афэббзыгъа?» — къамэм е къыкIэрыкIыныр иамал зэпыт, ау хьарым фэлэжъэнири иамал. Шьлэныгъабэу зэхэлъы хьугъэр, зэпэшIуекIорэ лъэныкьохэр зышгъэзэпэуцуужьхэрэм ыбгъу зэфэшъхьафхэр рильгъэгукIыным усаком пылгъ, зы гупшысэ закъоу шымытгъу, гушыIэм мэхъэнэ зэфэшъхьафхэр зыдиIыгъынхэм фэкъулаеу усаком дэлажгъэ. «Тхыдэ мытхым фэдэу къамэр «шгъэф зэхэлъ» еIошгъ, усэр еублэ, «тхыдэ тхыгъэу къамэр къаплгъэ» еIошгъ еухы. Ахэм азыфагу лIэшIэгъухэр илгъых, игугъу занкIэу къышIырэп шъхьаеи, зытегушылгъэр илгъэпкъ ышгъыгъэ кьинэу лIэшIэгъумэ апхырышгъыгъэ хьугъэр ары.

Дунэе гупшысэ хьоум, рэхьатгъу зызэкIоцIызышгъэр гупшысэм икIышIэ Мэщбэшлэм къыфегъоты, ащ ыпкъ кыкIэу лIэшIэгъубэмэ яшгъэф тамыгъэу къамэр мэхъу, образымрэ мэхъанэмрэ зыч-зыпчэгъоу зэрэ-лыгъэхэу зы Iофым фэлорышIэх. Непэрэ Iофзу орэхъу, блэкIыгъэу шгъэрэ, бэдэдэ тешIагъэу, пшысэмэ ягъоу къычIэрэкI, джы уапашгъэ зыхьурэм фэдэу,

непэ ушIомыкIынэу мэхъанэ зылэ Iофыр зэкIэмэ ахигъашгъэ, ыгъхьэр егъэпсы. «Нартхэм ягугъу джыри зэ къысфэшI», — еIо усаком. Нарт къэбархэр ымышIэхэу арэп, бэхэм дунаим зэрэщашIэхэрэм дэгъоу шыгъуаз, ау зэкIэри шыгъуапшагъэ фэдэу, джыри зэ нарт къэбархэм ядэлужьы шIоигъу, лъэпкъым итарихъ хэгупшысыхьажьы зэрэшIоигъом ыгу кьелэты. Мэхъэнэ шъхьалэр сатыр кIоцIым шьI, сатыр кIыбым теплгъэгукIэу телъыр нартхэм яхьышгъэ гъэшIэгъонхэр ары: «Сишы лъэкъофэу нэгъуфы дахэр жьыбгъэм пхырэчгъы, пцъси пхырэкIы, сызэрэнэсэу джа нэпкъы лъагэр сишыукамыицIэ зэгосэупкIы». Узыгъэтхэн, узыгъэгушIон зыльгэIын, амал шIагъо зылэ-кIэлэ къэлэIэ-гъэпсыкI. Джыри шьуеплгъ: «Тыгъэнэстырэу цэдджэгъо плырым фэдэу шы плырым сыгуи егъуицтэп, хьамдэч мэзахэм нэгъуцIыцэжъыи тыгъэр депхьахьышгъэ, семычгъэ хьуицтэп». Дунэе мифологиэм икъэлэIэ шъхьарытIупшыгъэхэр угу къагъэкIэу, «ахэм янэкъо-къуба мыр?» пIонэу гъэпсыгъэх. Ау ар IэкIыб сатырым ыштагъэу унае зыфишIыгъэр ары, гупшысэ шъхьафитышхо зыбгъодэлэ миф зыфалэу, Тхьэм къыгъэшIыгъэ дунаишхом ихэбзэ лъэшхэр къэзыуытыгъэх, ахэр зезышгъэрэм ишапхьэх. Арэу зышгъытIэ, дунэе акъылыр зыгъэлорышIэнэу унае зыфэзышIыгъэ цыфым лъэкI IофхэмкIэ упэгъокIын умылгъэIынэу мэхъу.

IэкIоцI сатырэм сыд къыфэнэжгъэр? Джары анахъу усаком зыгъэгумэкIырэр: зы лъэпкъышхоу, лъэпкъ кIоцIэшхоу цытыгъэ нартхэм къаIэныжыгъэ адыгэмэ чышъхьашгъом сыд шыря-чIыпI, сыд шырядунай, тыдэ шьIэх якъушгъэхэр? Тыдэ шьIэх шгъофхэу ялэжгъэпIагъэхэр? Ежъхэр тэ шьIэх? Зыдэщымыи чIыпIэ шьIэп, зыдэщыIэу, пыгъу зытгэ чыгуи шьIэжъэп — шьIэхэи фэдэу, ау зэрэщымылэжъхэр нэрылгъэгъу, шымылэжъхэми, мо джэныкIо машIом кьетIысылIи, къысфэуат еIо усаком. Къэбарыр къэзылэотэнэу усаком зэлэлурэм ыцIэ къыриIорэп — ята, ыша, ышыпхьуа, цыфа, хьауми тыгъа, жъуагъуа, маза, мэхъа, нэфына, хьыбгъэуа? Хэт зышIэжгъэр нартхэм якъэбар? Хэт ар кызыдзэрэр? Джэуапыр зы — усаком игумэкI, икьин, игупшысэ, ыпашгъэхэ ахэр ригъэ-тIысхьагъэхэу «нартхэм якъэбар къысфэшIуагъ» еIошгъ ялгъэу, ялгъэлурэп, ежъ зэлэлужьы, зэубзэжы, акъыл зылэу, гулгытэ горэ къызыфэнагъэмэ зэрэщы-щыр зыдишIэжъэу, ежъыри нарт къэбархэр, лъэпкъ тарихьыр шымылгъушгъэнхэм фэшI. Субхьан Алахэ, лъэпкъым ыльгъэпс гуакIэ горэ кьыдэпшыжыны фаеба? «Фай», — еIо усаком, кьыдэ-мыпшыжымымэ мыхъунэу амал зымыл, мыхъужьыхэ хьумэ, усаком ар гугъэ шъхьалэу игупшысэхэм ащиIыгъ. «Сыд фэдэ закъу нартхэр зэмыгупшыса-гъэр», — еIо усаком, емьгупшысагъэу, ыгукIэ кьинрэ гушIуа-

гъорэ нартым щымыгъотыгъэу цыIэныгъэм чыпIэ иIэп: хьоопшаоу, агу ихыгъэу, шъхьафитхэу, фаехэмэ, шымыкIэ псыхъуи-блырэ хиблырэ зэпачэу, къушъхьылымэ ялгъэмэ, зыфежъагъэхэр къагъэцакIэу зышгъыгъэ лъэхъаным усаком кIэхъопсы: «Тыгъэм иIушIи, тIуакIэм ишIуишIи, шьыпкъэм идахы, пцIыгъэм ипхэнджи, шIульгъэу-ныгъэм игугъэ псынкIи, яжъэм ишгъэфи, шIульгъэм итэджи, чыльгэм зэгорэм тетыгъэу цытми, джыри зэгорэм тетынэу къэтми, зи сиIомышгъэфэу сэ къысфэуат, мо мэшIо фабэу бгъэм къыдэкIуат». Бэ зыкIэхъопсэр усаком, лъэпкъым пэкIэIыгъэ тарихьыр непэ иджэ-нэкъоу пашгъэхэ цызэхихэмэ шIоигъу. «ДжэныкIо машIом мо къекIотылIи», къысалу а пстэур — зэгорэм тызэрэшъхьафитыгъэр, чыгуи шьофи тилэу, къушъхьы тилэу, тыфаемэ хьыри кьыдгъотэу тызэрэщылагъэр, джы тынэ плгъэмэ, тIаэкIо зытедгъэуцон чыпIэ зыкIэтымыгъотыжгъэр усаком егъапэ. Къэнэжъырэ закъор — «ДжэныкIо машIом мо къекIотылIи, мыдэ къэбархэр нартхэм афэшI, джа о зэрэпшIэу, шIошIи кьехьы-лIи, тхыдэ мэфабэу ягугъу къысфэшI».

БлэкIыгъэм игугъу дахэу зэхихми, езэгы усаком. Джары кьытфэнэжыгъэр. Гугъэ горэ шымылаухэу? Шьы! Нартмэ машIо ямылэжы зэхъум, Саусэ-рыкIо къафыхьыжыгъ.

Хэт шIэра, шIлэнэп зэгорэм машIор

УиджэныкъуачIэ зыцыкIо-сэжжым,

Чыльгэм инэфэу уидэхэ гъашIо

Умыгъотыжъэу узыгъу-Iэжсрэм,

Селънышгъэ, тыгъэм ипIыры пакIэ

СIэгущыи илгъэу къыосхьы-лэн,

Нэфыпсы зехъэу уигугъэ тIуакIэ

Фэбагъэр джыри угу цыд-гъэблэн.

Нартхэмрэ Мэщбэшлэм илгъэхъанрэ азыфагу охгъэшхо илгъ, ау а уахгътэм зэпыупIэ иIэп: бэ-шIагъэмрэ непэрэмрэ зэпычыгъэ афэхъугъэп, лъэпкъым ыльгъэпсэ къызышгъэагъэу зышгъыкы-ягъэр илгъэ мин зытIум къамы-убытрэми, оцхи машIуи афэ-мыгъэкIодыгъэу адыгэм инамыс зышгъэлэжыгъэ чыгум пытапIэ щыряI. Ары гупшысэ «шгъэфэу» усаком зыдиIыгъыр. НэмыкIмэ, фэшъхьаф горэм нарт къэбархэр кьыригъэуатэмэ шIоигъоу елгъ-лунэу чыпIэ итэп, ежъ усаком нартхэм ялгъхъужьыныгъэ, ябжышIоIгъэ-гугъэныгъэшхо ахэлъыгъэу охгъэ иным чIимы-нагъэм гу зэрэлъитэрэм, ащ зэ-ригъэгущIорэм фэдизэу «шъхъэ зымылэу» зэлэлурэм гу лъы-ригъатэмэ шIоигъу. Усаком ыIорэп: шьолгъэуа, тэ нартхэр тилагъэх, ахэм гъэсэныгъэшхо ахэлъыгъэ, тыкызыхэкIыгъэ лъэпкъым ащ фэдэ намысыгъэ ылэжыгъэу шытыгъэмэ, тэ непи тилгъэпкъ уасэ иIэн фаеба?! Зи

зэхъокIыгъэп еIо усаком, нартхэр тэ титыгъосэ кьодыеп, нартхэр тинепэрэ лыхъужьых, тинепэрэ усэрэжъых, неущ тызы-щыгугъынэу тилэмэ нартхэр аужэп, апэ итых. Лъэпкъым тарихъ ин зэриIэр, культурэшхо зэрилэжыгъэр IэкIыб гупшысэу цыт фэдэу, ау чыпIэ шъхьалэр зыубытрэмкIэ кьелуатэ. Бэ тешIагъэр нартхэм ядунай дунаеу зышгъэтым, ау ащи зэмызэгъы-ныгъэрэ зэшIомыхыгъэ Iофы-гъорэ ямылагъэу арэп, а Iофы-гъохэр непэрэ дунаим ичэщи имафи апкъырылгъ, ари охгъэшхои зэпыупIэ афэзымышIыгъэмэ ащыш, нартхэм хьазаб къафэзы-хьыгъэ заор, зэпышгъыныгъэмрэ зэгуремыIоныгъэмрэ тэ тишIэныгъэ чIинагъэхэу цы-тэп. Ау зэгорэм чIинэнба еIо усаком, арэу орэхъуи, «тимы-щылагъэу къамэр зышгъышгъэрэм, сыкIоньышгъэ ЛъэпIыгъы пхъэлэишгъэ, мэщы бэгъуагъэр къырыз-гъэкIынэу цобзэ зыкIыр хез-гъэшIыкIышгъэ».

Шьыфмэ гукIэгъу зэфашIыныр яапэрэ пшгъэрлыгъэу Тхьэм къы-гъэхъугъэх; хьун ыльгэIынба фабэр кIодыгъэу, фыгуи цы-мылэу, цыфлгъэпкъыр дунаим зышгъыжыны лъэхъан къэхъун ыльгэIынба, джашыгъум «ты-гъэм ипIыры» пакIэ селънышгъэ, сIэгу илгъэу къыпфэсхьыжыны машIор, къыхьынэу арэп, ау псалгъэм ныбжыкIэгъэ-еггэлы-еггашгъэ хэлгъэп: тиакъыл моц фэдиз инагъэмэ, тишIэныгъэрэ тигухэлгъэхэр дунаишхор зэдгъэшIэным тынагъэсыгъэмэ, тичIыльгъэ дэхэшхо фабэ темы-лгъыжгъэу, уц къышгъымыкIыжгъэу, зылулгъэхъан фыгуцэ шымыгъо-тыжыным нэдгъэсыныр кьытгэ-пэсыгъа?! — къэкуоным нэ-сыгъэу усаком къэупчIэ.

Гупшысэр ащ пае нахъ цы-кIуи нахъ зэшIохыгъошIуи хьу-рэп, арэушгъэу зэрэщытгъэм фэшI «ар шьIахэп» пIоныр тэрэзэп, «утегушылгъэныр ищыкIагъэп» пIонри ащ нахъ тэрэзыдж. Ду-наим шилгъэгъурэм усаком гугъэу фыриIэм кыкIичыгъэ шIагъо шымылэми, чышгъхьа-шгъом идахэ улабэмэ утелэбэнэу, уеплгъымэ мычыжгъэу плъэгъунэу — уцэу, чыгъэу, псэ зыпыт хьа-цIэ-пацIэхэу, псэушгъэхэ инхэу, цыкIухэу, быбхэу, кIуашгъэхэу, пшыхэу, чъэхэу, шэнаут зыIу-мылгъэхэу, теплгъэшIухэу, теплгъа-джэхэу, гукIэгъухэу, жьалым-хэу, зэшгъогъухэу, зэмышгъогъу-хэу бэу зэрэтетым гу лгъитэу хьугъэ. Гу лгъитэрэ закъор ар-мырэу, ахэри ухъумэгъэнхэм зэрэкIэхъопсхэрэр ыгукIэ ыш-тагъэу дунаим изыкIыныгъэ ар фэкIо, ыльгэIрэм къогъанэ фимышIы шIоигъу.

ШЭШIЭ Казбек.
Филологие шIэныгъэ-хэмкIэ доктор.
(Джыри къыкIэлъыкIоцт).

ДУНЭЕ ФЕСТИВАЛЭУ «АДЫГЕИМ ИЖЪОГЪОЖЪЫЕХЭР»

Неушрэ мафэм фэлажъэ

Дунэе фестиваль-зэнэкъокъоу «Адыгеим ижъогъоужьыехэр» тиеспубликэ жьоныгъуакIэм и 12 — 15-м шыкIуагъ. Афганистан, Абхъазым, Тиркуем, Кыргызстан, Румынием, Молдовэ, Урысыем ишъолъырхэм, нэмыкIхэм къарыкIыгъэ ныбжьыкIэхэм ясэнаушыгъэ къагъэлъэгъуагъ. Орэдылохэр, къэшъуаклохэр, музыкальнэ лъэпкэ Iэмэпсымэхэм апыцагъэхэр фестивалым цызэнэкъокъугъэх.

щылагъэх жюрим хэтыгъэу, АР-м икомпозитормэ я Союз итхыма-

Урысыемрэ Адыгеимрэ культурэмкIэ яминистерствэхэм, АР-м лъэпкэ культурэмкIэ и Гупчэ зэхашэгъэ Дунэе фестиваль-зэнэкъокъуым нэбгырэ 500-м къышыкIэрэп хэлэжъагъэр. Шухъафтын шъхьаIэу «Гран-при» зыфиорэр Румынием къикIыгъэ орэдылоу Кристиан Папанагэ фагъэшъошагъ.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу, Урысыем, Ингушетием, Адыгеим культурэмкIэ язаслуженнэ ИофышIэу ШъэуапцIэкъо Аминэт зэхэщкIо купым ыцIэкIэ Кристиан Папанагэ фэгъушIуагъ, шухъафтыныр ритыжъыгъ.

Фестивалым ищытхъу тхыльхэр зыфагъэшъошагъэмэ ащыщых Къэбэртэе-Бэлыкъарым къикIыгъэ къэшъокIо купэу «НалцIыкIур», Адыгэ Республикэм лъэпкэ культурэмкIэ и Гупчэ зэхэщкIэ орэдылоу купэу «Ащэмэзыр», Абхъазым, Афганистан, Астрахань, Краснодар краим, Чечным, Адыгеим ирайонхэм, нэмыкIхэм къарыкIыгъэхэр.

Дунэе фестиваль-зэнэкъокъуым икIэу концерт зрашагъ АР-м изаслуженнэ артистэу Сихъу Станиславрэ АфэшIэгъо Фаинэ-рэ. Пчыхъзэхыхэм къышчыгъу-

тэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ ИофышIэшхоу, тарихь шIэныгъэхэмкIэ докторэу Къэгъэзэжъ Байзэт, АР-м лъэпкэ

культурэмкIэ и Гупчэ идиректорэу, Урысыем культурэмкIэ изаслуженнэ ИофышIэу Къулэ Амэрбий, фэшъхъафхэри.

Фестивалым икIэу концерт къагъэдэхэ илъэси 5 — 6 нахь зымыныбжъ кIэлэцIыкIухэм якъашъохэмкIэ, яорэдхэмкIэ. Опсэу, Дунэе фестивалэу «Адыгеим ижъогъоужьыехэр»! Лъэпкэ зэфэшъхъафхэр зэхэщкIагъэх, язэпхыныгъэхэр бгъэпытагъэх, Адыгэ Республикэм икьэралыгъо гъэпсыкIэ хэхъоныгъэ инхэр зэришыхэрэр, тинеушрэ мафэ нахьышIу зэрэхъуштыр къэбгъэлъэгъуагъэх.

Дунэе фестивалым ехьылIэгъэ тхыгъэхэр тигъэзет къыхиутыцтых.

Сурэтхэм арытхэр: ШъэуапцIэкъо Аминэт шухъафтын шъхьаIэр Кристиан Папанагэ ретыжъы. Концертным кIэлэцIыкIухэр хэлажъэх.

ТЕАТРЭМРЭ ЦЫПЭНЫГЪЭМРЭ

«Шъузабэхэм» узэрагъэплъэкIыжъы

Артист цIэрылоу, тхаклоу, драматургэу Мурэтэ Чэпай ипъесэ техыгъэ спектаклэу «Шъузабэхэр» Лъэпкэ театрэм иартистхэм Хьатикъуае къыцагъэлъэгъуагъ. ЗэлашIэрэ артистэу Зыхъэ Заурый спектаклэр икIэрыкIэу зэригъэуцужьыгъэр Иофыгъо дэгъукIэ фэтэлъэгъу.

Хьатикъуае дэхсэм ямызакъоу, къоджэ гъунэгъумэ къарыкIыгъэхэри спектаклэм еплъыгъэх. Зыныбжъ хэклотэгъэ бзылъфыгъэхэм Хэгъэгъу зэошхом тхымамыкIагъоу къыпкъырыкIыгъэхэм

ящыIэныгъэ къырыкIуагъэр рагъэшъажьызэ, гукъэкIыжъ макIэп пчыхъзэхыхэм къышчыкIугъэр.

Артистхэу Лыунэе Асыет, Даур Жаннэ, Нэхэе Мэрджанэт, Джымэ Заремэ, Ацумыжъ Тембот, Хьакъуй Андзаур, Джолэкъо Рэщыдэ, Бэгъушъэ Анзор апсэ халъхъэзэ яролхэр къашIыгъэх. Спектаклэм еплъыгъэхэм, драматургым яеплъыкIэхэм «Адыгэ макъэм» шъуащигъэгъозэщт.

Сурэтым итхэр: артистхэу Нэхэе Мэрджанэт, Лыунэе Асыет, Даур Жаннэ, Джымэ Заремэ спектаклэм хэлажъэх.

УШУ-САНЬДАР НАРКОТИКХЭМ АПЭШIУЕКIО

Якъулайныгъэ хагъахъо

Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и СДЮСШОР ушу-саньдамкIэ изэнэкъокъу Мыекъуапэ, Адыгэкъалэ, Лабинскэ яспортсменхэр хэлэжъагъэх. Тренерэу Къэлэшъэо Аскэр ыгъэсэрэ ныбжьыкIэхэр яухъазырыныгъэкIэ нахь къахэщыгъэх.

Ушу-саньдар наркотикхэм зэрапэшIуекIорэм зэнэкъокъур фэгъэхыгъагъ. АР-м ныбжьыкIэ ИофыгъохэмкIэ и Комитет итхымаатэу Къэрэтэбэнэ Мыхъамодэ зэхыхэм къышчылагъ спортыр наркоманием зэрэпэшIуекIорэр, ныбжьыкIэхэр дэхэгъэм фэгъэсэгъэнхэм ехьылIэгъэ нэмыкI зэIуекIэгъухэр джыри зэрэзэхэщтхэр. Ушу-саньдам нахь зиушъомбгъуным фэшI федерации шъхъаф Адыгеим щылэжъэщт. Абрэдж Аслъан зэхэщэн Иофыгъомэ джырэ уахътэ апылъ.

Ушу-саньдамкIэ СДЮСШОР-м цызэхэщэгъэ зэнэкъокъуым ШэхэлI Бислъан къулайныгъэ дэгъу къызэрэщигъэлъэгъуагъэм фэшI хэушъхъафыкIыгъэ шухъафтын къыфашIыгъ. Бэрэтэрэ Дамир, Александр Смирновым, нэмыкIхэми яIэпIэсэныгъэ зэрэхагъахъорэм тренерэу НэмытIэкъо Аскэр тыщигъэгъозагъ.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

«Астраханочкэр» лъэкIуатэ

«Астраханочка» Астрахань — «Адыиф» Мыекъуапэ — 35:19. ЖьоныгъуакIэм и 14-м Астрахань цыздэшIагъэх.

Урысыем изэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэу суперлигэм хэтхэм якIэу хэлэжъэхэм тшIогъэшIэгъонэу талгъэплъэ. «Динамо», «Звезда», «Лада», «Ростов-Дон» — ахэр медальхэм афэбэнх. Я 5 — 7-рэ чIыпIэхэм якъыдэхын «Адыифыр» хэлажъэ.

«Астраханочкэр» Мыекъуапэ къызэкIом пчыагъэр 29:27-у тикомандэ къытекIуагъ. Ятлонэрэ ешIэгъоу гандболистхэмэ здырыагъэр Астрахань щыкIуагъ. ЗэIуекIэгъур 35:19-у бысымхэм ахьыгъ, ащ ишIуагъэкIэ я 5 — 6-рэ чIыпIэхэм «Астраханочкэр» афэбэнэнэу фытыныгъэ иIэ хъугъэ. «Адыифыр» я 7-рэ чIыпIэм фэбэнэщт. «Кубань» е «Луч» Москва тиспортсменкэхэр IуекIэщтых. ЕшIэгъухэр мы мазэм зэхэщтхы — мафэр джыри гъэунэфыгъэгон.

«Адыифым» хэкIыжъы

Мыекъопэ «Адыифым» Мария Гарбуз шешIэ, Урысыем иныбжьыкIэ хэшыпыкIыгъэ командэ ар хэтэу дунэе зэнэкъокъухэм щытхъуцIэхэр къащыдихыгъэх. Сэнаушыгъэ зыхэлэ пшъашъэр «Ростов-Доным» рагъэблэгъагъ. КъэкIошт илъэс ешIэгъум Ростов-на-Дону икомандэ щешIэнэу аштагъ, зэзэгъыныгъэм кIэтхагъ.

Екатерина Сухановам, Яна Ускова, нэмыкI тиспортсменкэхэм Урысыем икомандэхэр къаджэх. «Адыифыр» «зэрэзэбгыращырэ» тегъэгумэкIы.

Зэхэзышагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкэ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор
шъхьаIэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьаIэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан

Редактор
шъхьаIэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаIэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэоры-
шIапI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышчыаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчыагъэр

4285

Индексхэр

52161

52162

Зак. 1345

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахъгъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗышчыкIэтхэгъэхэ
уахъгъэр
Сыхъатыр 18.00